National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ontario KIA 0N4
L

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 79 (3096) XXXIII aastakäik | Neljapäeval, 25. oktoobril 1984 — Thursday, October 25, 1984 | Üksiknumbri hind 70 cents

Balti Naiste Nõukogu poolt korraldatud kontsert-vastuvõtul oli kõnelejaks ajakirjanik Peter Worthington. Pärast kõnet tänas teda Irene Meiklejohn, kuna nõukogu president Malle Pihl ulatas talle roose. Pildil vasakult I. Meiklejohn, M. Pihl ja P. Worthington. Foto: Vaba Eestlane

Eesti meremehe traagiline surm

Ülo Võsa, 56-aastane kaubalaeva peamehaanik oli üks ohvreist, kui Iraagi pommilennukid ründasid 8. okt. Pärsia lahes tanklaeva „World Knight", surmates üheksa meremeest. 115000-tonnine Libeeria lipu all sõitev tanklaev oli ballastis teel Iraani sadamasse õli laadima, kui teda rünnati. Põlema süttinud laevas suudeti tuli kustutada ja tule läbi hukkunud meeste laibad viidi Bahrini, kus nende tuhastamine leidis aset 13. okt. .....

Ülo Võsa sündis Tallinnas 4. dets. 1927. Õppis sealses Reaalkoolis ja hiljem põgenikuna Flensburgi merekoolis Saksamaal. Olles töötanud mitmes eesti laevas saavutas ta 1958. a. Cardiffis teise mehaanikuna diplomi. 1960. a. asudes Londonni, omandas ta peamehaaniku diplomi ja sõitis sel positsioonil tanklaevadel kuni hiljutise traagilise lõpuni. .....

Ülo Võsa rajas oma kodu Inglismaal. Teda jääb leinama abikaasa Aet, 13-aastane tütar Anne Lena ja 12-aastane poeg Toomas Peeter ning vend perekonnaga Eestis.

EH

$5000-line sünnipäevakink eesti täienduskoolile

TES Täienduskool tähistas 35. aastapäeva

Käesoleva nädala teisipäevasel TES Täienduskooli koolipäeval tähistas koolipere lühikese tseremooniaga kooli 35. aastapäeva. Õpilaspere kogunes koos õpetajatega Eesti Maja suurde saali, kus oli laual kaks suurt kringlit, üks neist 3- teine 5-kujuline, mis kokku moodustasid kooli 35-aastase tähtpäeva.

Koolijuhataja V. Lenk pöördus õpilaste poole küsimusega, kas nad teavad, mis päev täna on ja juba olid noored kringli ning jookide varal välja arvestanud, et on kooli sünnipäev.

Sünnipäevakohaseid mõtteid väljendas oma kõnes lastevanemate komitee esimees H. Lupp, öeldes et tegelik kooli aastapäev on homme, 24. oktoobril, mil kool saab 35 aastat vanaks.

Kool alustas tööd 1949. a. Concordi tänaval asuvas St. John'i kiriku kõrvalruumis 32 õpilasega, kes jagunesid kolme klassi.

Nendest õpilastest on täna õpetajaks Ene Lüdig. Kooli organiseerijaks oli tookordne Peetri kiriku õpetaja O. Puhm. Kaks aastat hiljem, 21. septembril 1950. a. sai kool omale nimeks Toronto Eesti Seltsi Täienduskool.

Sünnipäev on noorte elus ilusamaid päevi, mil saadakse kinke ja tullakse kokku, et seda pühitseda pidulauas, kus kringel on sünnipäeva tunnuseks. Ka täna maitstakse algkooli auks koolikomitee poolt kingitud kringlit.

Sünnipäevakingituse eest on hoolitsenud üks kooli pikemaaegseid sõpru, kes mitmel korral on ka varem toetanud kooli suuremate summadega.

Seekordne kingitus on eriti väärtuslik, nimelt kinkis Elisabet Toivonen abikaasaga koolile $5000. Kool kviteeris kingitust tugeva aplausiga.

Selle järel laulis õpilaspere koolile „Meie soovime õnne . . .".

Järgnevalt sai iga õpilane killu sünnipäevakringlit ja karastusjoogi, õpetajaile aga sünnipäevakohvi.

Inglise pommipanija teada

LONDON — Inglise televisioon teatas, et politsei teab, kes kombineeris pommiataki peaministri Margaret Thatcheri ja ta valitsuse vastu, aga neil pole küllalt tõendeid mehe arreteerimiseks. Mees olevat Dublinis ja on töötanud keelustatud iiri terroristide organisatsiooniga vähemalt kümme aastat.

USA'lt uuemat tehnoloogiat Iisraelile

JERUUSALEMM — USA lubas anda Iisraelile oma uuemat tehnoloogiat, mis on vajalik uue võitluspommitaja ehitamiseks ja lubas sellele lisaks veel 100 miljoni dollari väärtuses sõjalisi materjale, ütles USA kaitseminister Casper Weinberger. Ta ütles reporterile oma kahepäevase Iisraeli külaskäigu lõpul, et USA tahab kaalutleda ka Iisraeli nõuet diiselmootoriga allveelaevadele.

Soomlane peksti Viru hotellis surnuks

HELSINGI — Soome ajaleht „Iltalehti" kirjutas 13. oktoobri numbris, et neljapäeval 11. oktoobril oli Tallinnas „Viru" hotellis leitud üks soome turist surnuks löödуna. Mees oli istunud öösel vastu neljapäeva baaris ja sattunud venelastega millegi üle kiskuma. Soomlane oli muidugi purjus ja kui siis kaklus algas, löi venelane ta puki pealt maha ja uhkelt vene kombe kohaselt peksis teda jalaga seni kuni mees oli elutu. Ohvri nime pole teatavaks tehtud, kuid Soome konsul on mõista andnud, et teade on õige.

Sügis '44 — Kodumaalt lahkumise mälestusõhtu

Üle 400 inimese meenutas kodumaa viimaseid saatusraskeid päevi

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ja Eesti Liit Kanadas juhatuste ühine üritus, koostöös kohaliku Eesti Võitlejate Ühinguga ja Soomepoiste Klubiga, oli pühapäeva pärastlõunal, 21. oktoobril, Toronto Eesti Maja suurde saali toonud kokku täie saali osalejaid, et meenutada kodumaalt lahkumise 40-ndat aastapäeva.

Avasõnas Eesti Liidu esimees Vello Hubel märkis, et 1944 oli aastaks, kus punane terrorilaviin oli Narva rindel jõudnud Eesti piiridele. Paljudele oli küsimuseks, kas jääda kodumaale või jätta maha kogu elutöö ja püüda leida teid pääsemiseks vabadusse. Tujukas Läänemeri nõudis ohvreid, kuid paljudel õnnestus see. Lootsime, et see põgenemine on ajutine ja et peatselt pöördume tagasi kodumaale. Kuid praegugi lootus Eesti vabadusele ei ole meis kustunud. Rahva pärisosal kodumaal elab vabadusetung edasi tuha all. Täna mõtleme tagasi ka nendele lubadustele, mida andsime endile kodumaalt lahkumisel ja küsime, kas oleme neid lubadusi pidanud ja täitnud. Täna muutuvad elavaiks mitmed pildid neist sündmustest ja jumalaga jätmine kodumaaga. Täna mõtleme meie kodudele ja kodustele.

Lühiülevaates „Suvi 1944" käsitles Roman Marley olukorda saatuslikul aastal Läänemaalt vaadatuna. 9. märtsi Tallinna pommitamine ja noorte meeste mobilisatsioonid mõjutasid rahva meeleolu, kus pinevus rahva hulgas hakkas tõusma juba 1944. aasta suvel.

Tallinna langemine venelaste kätte 22. septembril aga tähendas olukorda, et aeg on lahkumiseks, kellel selleks võimalusi. Lääneranniku paadid ja purjekad lahkusid mõne päeva jooksul Läänemerele.

Tal endal koos kaaslastega tuli remontida kolm aastat maal seisnud paat, millega esialgu sõideti Hiiumaale, kus oodati tormi vaibumist ja kust jätkati reisi 2. oktoobril Kõpust. Rootsi, Sandhami jõuti järgmisel päeval. Rootsis aga mõisteti algul vähe seda tõelist olukorda, mille eest meie olime põgenenud.

Mälestusõhtu peakõne oli piiskop Karl Raudsepalt, kes meenutas, et väljaspool kodumaad olles meie mõistame paremini neid lauliku tundeid „On maid maailmas tuhandit . . ." Kodumaal on uus sugupõlv üles kasvanud võõra võimu ja käsu all. Kuid võõrad on meile käskijaiks ka vabas maailmas. Tuimus rahva hulgas Eestis on võtmas maad ja alkoholis leevendatakse oma muresid.

Paguluses oleme 40 aastat eestlust edasi kandnud ja tööl edasi rühkinud ja ka palju saavutanud. Nüüd on need idealistid, kes oma lapsi viivad eesti pühapäeva- ja täienduskoolidesse. Need on fanaatilised algatused, mis on viinud läbi ESTO pidustused. Viimastest üheks tähtsamaks ürituseks tuleb pidada ESTO rongkäiku, millest

(Järg lk. 8)

TORONTO EESTI MEESKOORI

POP-KONTSERT

pühapäeval, 11. novembril s.a. kell 4 p.l. Eesti Majas

Kaastegevad: TORONTO EESTI MEESKOOR, juhatab CHARLES KIPPER
ANDRES RAUDSEPP
MELOODIKA — HEIDI ja LINDA LAIKVE ja EVI VALGE

Pääsmed $8.—, õpilastele $5.—

10. aastapäeva juubelipidu

HIIDLASTE SELTS

mardipäeval, 10. nov. 1984 kell 7 õhtul

Toronto Eesti Maja suures saalis

KIREV EESKAVA ● TANTS ● BAAR

Tantsuks mängib „Kaja" orkester

Peopääsmed à $25.00 (koos sooja õhtusöögiga) lunastada hiljemalt 2. novembriks 1984! Pääsmete eelmüük ja laudade tellimine — E. Liik, tel. 421-1139.

VARUGE AEG MEELDIVAKS PIDUÕHTUKS!

Toronto Eesti Skaudisõprade Seltsi sügispidu

KOTKAJÄRVE BALL

laupäeval, 1. detsembril 1984 algusega kell 7.30 õhtul
Toronto Eesti Maja suures saalis.

EESKAVA ☆ EINELAUD ☆ BAAR ☆ LOTERII ☆ TANTS

Pääsmed $7.50, eelmüük ja laudade reserveerimine:
Bruno Linde — 421-5541

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas tuluõhtu

TALVEKUU-PIDU

Eeskava ★ Loterii ★ Tants ★ Baar ★ Söök

reedel, 2. novembril 1984 a. kell 7.30 õ.
Toronto Eesti Majas

Piletid $25.— isikult. Piletid saadaval eelmüügil EKN liikmetelt ja EKN büroost 465-2219. Tulu läheb vabadusvõitluse toetuseks.

EELK PEETRI KOGUDUS TORONTOS

NÄITEMÜÜK

pühapäeval, 4. novembril 1984. a.

kohe peale hommikust jumalateenistust all saalides

Rikkalik loterii

Einelaud koguduse naisringi korraldusel

NOORTETEATRI kordusetendus

DRAMATISEERING OSKAR LUTSU NOORSOOJUTUST

„KEVADE"

pühapäeval, 4. nov. 1984 kell 3.00 p.l. Eesti Majas

Lavastus: ENDLA KOMI

Piletid: $6.00, õpilastele $3.00, saadaval teisipäeva ja neljapäeva õhtuti Eesti Majas.

A.K. ja Amstel õllevabriku korraldusel

„GRIZZLY" ÕHTU

26. oktoobril 1984 Tartu College'is
kell 8 õhtul

Sissepääs $2.50

Tants — baar — suupisted

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

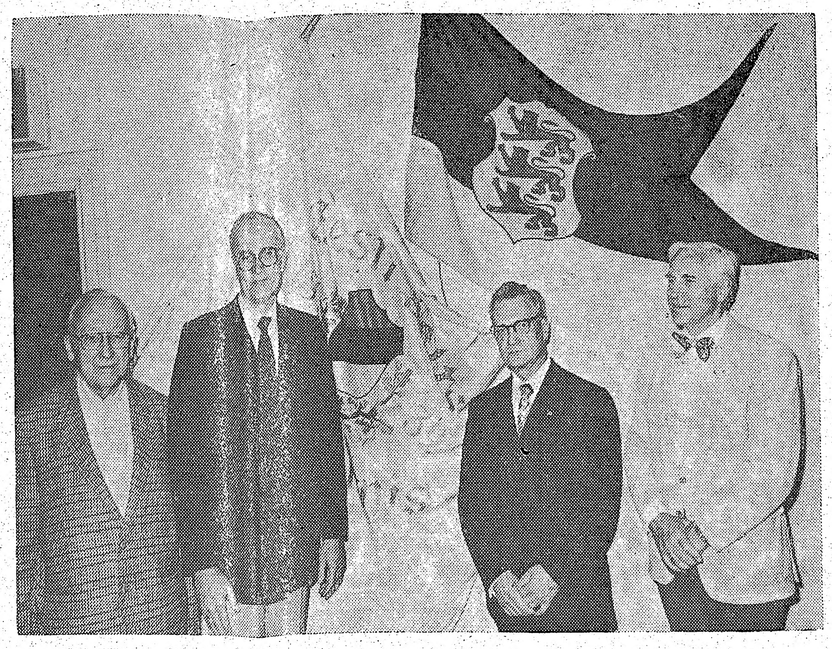

Stokholmis toimus Eesti lipu juubeli tähistamise ühe osana lippude näitus. Pildil korraldajaid, vasakult Leonid Laid, Ivar Paljak, Hans Kröndström ja Mihkel Mathiesen. Foto: H. Trummer

Kommentaarid

Nõukogude Eestis ilmuvate ajalehtede veergudele on ilmunud uus rubriik, mille ülesandeks on valgustada Kremlis tegutseva kommunistliku partei keskkomitee kõikvõimsa poliitbüroo ja selle Eestis tegutseva... pisifiliaali... Eestimaa kommunistliku Partei Keskkomitee büroo tegevust. Lugeja asub kindlasti suure huviga nende artiklite juurde, mis ilmuvad rasvases kirjas „Rahva Hääle" esiküljel ja kannavad paljutõotavaid pealkirju „NLKP Keskkomitee poliitbüroos" ja „EKP Keskkomitee büroos" kuid paneb peagi pettunult ajalehe käest, kuna nendes artiklites on toodud peamiselt ainult tühja-tähja raskelt sõnastatud bürokraatilikku materjali, mis kaugeltki ei valgusta suurte võimupiiridega varustatud parteiorganite tegelikku tööd ja otsuseid.

Nii näiteks on 28. septembril ilmunud „Rahva Hääles" toodud pikk artikkel poliitbüroo tegevuse kohta. Allpool mõned näited:

„Istungil käsitati tööliste organiseeritud värbamise ja noorte ühiskondliku üleskutse edasise täiustamise meetmeid. Selles küsimuses vastuvõetud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määruses on öeldud, et tööliste organiseeritud värbamine on tööjõu territoriaal-harukondliku ümberjaotamise ja ebapiisavate tööjõuressurssidega piirkondades paiknevate meie maa tähtsaimate rahvamajandusobjektide tööliskaadriga komplekteerimise tõhus vahend."

Nendest sõlme seotud väljendustest on vaba maailma elanikel raske aru saada, kuid hoopis selgem — kuigi keeruliselt väljendatud — otsus noorte tööle käsutamise kohta riiklikeks ülesanneteks, mis kõlab järgmiselt:

„Liiduvabariikide kommunistlike parteide keskkomiteedel, partei krai- ja oblastikomiteedel, NSV Liidu ministeeriumidel ja muudel keskasutustel, liidu- ja autonoomsete vabariikide ministrite nõukogudel, kraide ja oblastite rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedel, ÜLKNÜ Keskkomiteel, partei-, ja ametiühinguorganisatsioonidel, ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhtidel tuleb pidada organiseeritult värvatud tööliste ja ühiskondlikule üleskutsele järgnevate noorte suunamist osa võtma tähtsaimate rahvamajandusobjektide ehitamisest ja rekonstrueerimisest ning uute territooriumide hõlvamisest partei ja valitsuse poolt antud vastutusrikkaks ülesandeks ning käsitada seda tööd suure patrioótilise ja internatsionaalse tähtsusega ürituseena."

„Rahva Hääles" avaldatud informatsioonis ei räägita midagi poliitbüroo otsustest välispoliitilistes küsimustes, kuigi võib oletada, et seal arutatakse pikalt-laialt, mida peale hakata Ühendriikide president Reaganiga, kuidas tema uuesti Valgesse Majja pääsemist takistada ja kuidas temast lahti saada. Samuti ei ole avaldatud informatsioonis vihjeid selle kohta, miks näiteks N. Liidu punaarmee staabiülem marssal Ogarkov oma kohalt ootamatult tagandati, samuti ei leia lugejad informatsiooni nende põhjuste kohta, miks poliitbüroo keelas Ida-Saksamaa kommunistliku partei juhile Erich Honeckerile Lääne-Saksamaa külastamise.

On päris selge, et poliitbüroo koosolekutel arutatakse huvitavaid küsimusi ja suuri asju, kuid nende kohta ei pääse avalikkuse ette ühtegi sõna ega rida. Selle asemel antakse rahvale ajakirjanduse kaudu poliitbüroo koosolekutelt ainult sellist informatsiooni, mis tegeleb peamiselt rahvalt suurema tööpanuse väljapigistamisega. . . . . .

☆

Ühendriikide föderaal-politsei Federal Bureau of Investigation'ile oli erakordselt ebameeldivaks üllatuseks, kui ootamatult selgus, et

(Järg lk. 8)

Kompromissikatse Salvadoris

Mõned poliitilised vaatlejad peavad Salvadori presidendi Jose Napoleon Duarte äsjaseid läbirääkimisi marksistlike mässajatega ja relvastatud terroristidega „suureks õnnemänguks" rahu saavutamiseks. Näib, et nendel vaatlejatel on õigus, kuna esimestel läbirääkimistel ja nõupidamistel ei jõutud konkreetsete tulemusteni. Mõlemad pooled selgitasid ainult oma seisukohti ja otsustasid lähemas tulevikus uuesti kokku tulla, et üritada mingisuguse kompromissi juurde jõudmist, mis rahuldaks enam-vähem mõlemaid pooli.

Salvadori parempoolsetele ringkondadele ja Ühendriikide valitsusele oli ootamatuks üllatuseks, kui president Duarte Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni üldkoosoleku istungil oktoobri algul teatas, et ta kavatseb minna 15. oktoobril relvastamatult marksislike mässajate valduses olevasse La Palma linna, et kohtuda seal valitsusevastase liikumise ja sõjalise operatsioonide juhtidega. Pärast seda teadaannet tembeldasid Salvadori parempoolsed presidendi „reeturiks", süüdistades teda kommunistidele ja terroristidele järeleandmiste tegemises, kuna mõõdukamad ringkonnad, kelle hulgas leidub nüüd Duarte pingutuste tulemusena ka kõrgemaid sõjaväelasi, leidsid, et kuigi läbirääkimiste õnnestumiseks puuduvad lootusrikkad väljavaated, tuleb nendega siiski katsetada.

Kahtlemata oli president Duarte ettepanek kohtumiseks punastega kantud suurel määral ausatest ja siiratest kavatsustest rahu saavutamiseks, kuid selles ootamatus manöövris leidub siiski ka diplomaatilisi elemente. Duarte ja tema nõuandjad on teadlikud, et Ameerika Ühendriikides ja teistes läänerikides leidub ohtralt mõjurikkaid ringkondi, kes on Kesk-Ameerika pahempoolsete osavalt ja professionaalselt juhitud propaganda mõju all ja kes pooldavad läbirääkimisi punaste partisanide ja terroristide juhtidega. Need Kesk-Ameerika pahempoolsete sõiduvees ujuvad läänemaailma poliitikud, ajakirjanikud ja teised avaliku arvamuse tegijad ja mõjutajad on pidevalt propageerinud, et partisanide juhtidega ja praeguse valitsuse vastastega Salvadoris on võimalik kompromisse saavutada ja võitlustegevus lõpetada kui Duarte ja tema valitsus mässajatele heatahtlikult käe ulatavad ja nendega Salvadori tuleviku kujundamiseks kokkulepet taotlevad. Nende optimistide ja soovunelmate haudujate mõju vähendamiseks ning neile reaalse olukorra selgitamiseks oli vajalik must valge peal näidata, mida marksistliku relvastatud liikumise juhid tõeliselt kavatsevad ja mis on nende eesmärgid.

President Duarte kaljukindlaks aluseks mässumeestega läbirääkimistel olid demokraatlikud printsiibid, mille vastu Salvadori marksistide toetajail läänemaailmas on raske vaielda. Duarte oma ettepanekutes 15. oktoobril toimunud kohtumisel lubas suuremeelselt anda kõigile mässajatele, kes on terroriseerinud oma relvastatud aktsioonidega Salvadori elanikkonda ning tekitanud riigile oma sabotaazhiaktidega tohutuid majandulikke kahjusid, amnestia, kui nad aktsepteerivad ja respekteerivad demokraatliku süsteemi põhialuseid. Ta andis mässajatele lubaduse, et nad võivad moodustada oma programmiga pahempoolse partei ja tulla sellega parlamendivalimistele, kusjuures valitsus garanteerib kõigile selle partei liikmeile julgeoleku ja poliitilise tegevusvabaduse.

Kuid läbirääkimiste kulgedes selgus, et mässajate juhid ei ole huvitatud demokraatlikust süsteemist ja oma partei moodustamisest, vaid ilma valimisteta oma võimu kindlustamisest. Punaste partisanide juht Ferman Cienfuegos lükkas külmalt tagasi president Duarte ettepaneku demokraatlikest valimistest osavõtmiseks ning mainis, et partisanid ignoreerivad täielikult ka Duarte nõudmist relvade mahapanemiseks. Cienfuegos väitis ironiseerivalt, et demokraatlikku süsteemi pole võimalik Salvadoris rakendada traditsiooniliste parteidega, kuna need esindavad erihuvisid. „Salvador vajab ainult ühte parteid, mis esindab rahvuslikke huvisid," kinnitas läbirääkimistest osa võtnud mässajate grupi juht oma seisukoha selgitamiseks.

Lisaks demokraatliike valimiste tagasilükkamisele, esitasid pahempoolse ülestõusu juhid terve rea omapoolseid ettepanekuid, mis käsitasid palkade tõstmist töölistele ja talupoegadele, maa jagamise lõplikku läbiviimist, Ühendriikide sõjalise abi lõpetamist Salvadori valitsusele, Ühendriikide sõjaliste nõuandjate maalt väljasaatmist ning punaste valduses olevate maa-alade pommitamise lõpetamist.

Näib, et pahempoolsete juhid väljendasid küllalt selgelt oma seisukohti — isegi nii selgelt, et need peaksid arusaadavad olema ka nendele läänemaailma ringkondadele, kes idealiseerivad Kesk-Ameerikas pulbitsevat kommunistlikku liikumist ja peavad seda sealsete sotsiaalsete hädade lahendajaks. Kommunistid deklareerisid nõupidamisel sõnaselgelt, et nad ei poolda demokraatlikke valimisi, kuna nad teavad, et nad ei tule sellistel valimistel, kus valimiste lõpptulemuste üle otsustajaks on rahva tõeline vaba tahe, kunagi võitjaks. Nende eesmärk on rakendada Salvadoris ühe-partei süsteem — kommunistliku partei süsteem — mis kindlustab väikesele grupile absoluutse võimu ning võimaldab kehtestada diktaatorlikku riigikorda, nagu seda näeme kõigis kommunistlikes riikides.

La Palmas toimunud nõupidamistel otsustati moodustada edaspidiste kontaktide ja läbirääkimiste organiseerimiseks vastav komisjon. Tundub, et see on ainult mõlemapoolne näo päästmise manöövver. Kommunistide seisukohad on juba esimesel kohtumisel küllalt selgelt ja arusaadavalt deklareeritud ning need ei vaja enam täiendavaid seletusi. Oma seisukohtadele kinnituse andmiseks alustasid punased terroristid kohe pärast läbirääkimiste lõpetamist võitlustegevust ja sabotaazhiakte, õhkides kõrgepingeliine ja jättes mitu provintsi ilma elektrienergiata.

Kommunistide seisukohad on nüüd küllalt selgelt deklareeritud nii sõnades kui tegudes. Nüüd tuleb sellest teha ainult vastavad järeldused.

K. A.

Nõukogude Liidu kolm müüti

Nõukogude Liidu poliitikute poolt loodud ideoloogia põhiolemus ja nende uued edasilükkamatud ülesanded

Et erinevaid keeli kõnelevaid, erinevate kultuuridega ja erinevate ajalooliste arengutega rahvaid koos ning alluvuses hoida julmas nõukogude rezhiimis, on Nõukogude Liidu ideoloogid selleks loonud kolm riikliku tähtsusega püha väärtust ehk nn. müüti, mille najal on ülesehitatud ja rajaneb kogu Nõukogude Liidu inimvaenulik sise- ja agressiivne välispoliitika. Need kolm riikliku tähtsusega püha väärtust ehk müüti on: Lenin ja tema õpetus, Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja Suur Isamaasõda (Teine maailmasõda).

MÜÜT NUMBER ÜKS

Nõukogude Liidu ideoloogide poolt loodud esimeses müüdis propageeritakse allutatud riikidele ja rahvastele ning kogu maailmale Leninit nagu mõnd kunagist kuulsat Rooma imperaatorit. Leninit kujutatakse nii, nagu oleks ta olnud — kõigi aegade kõige targem, kõige heasüdamlikum, kõige humaansem ja kõige tugevam inimene maailmas, talle ei olevat kunagi omased olnud inimlikud eksimused ega ka nõrkuse momendid.

Tegelikult oli Lenin oma loomult ja olemuselt oportunist — ta ei olnud järjekindel ja väga tihti eksis oma järelduste ja otsuste tegemisel. Näiteks — kui veebruaris 1917. aastal kukutati Venemaal tsaar, siis Lenin kirjutas emigratsioonis olles Zürichist, et need sündmused Venemaal on inspireeritud Inglise ja Prantsuse saatkondade poolt Peterburis. Lenin oli ekslikult veendunud, et nimetatud saatkonnad, koos üksikute gruppidega armeest ja kodanluse hulgast, sel teel püüdsid vältida separaatrahu sõlmimist Venemaa ja Saksamaa vahel.

Olles Zürichis Lenin ei olnud võimeline mõistma kujunenud olukorda Venemaal, et kaheksa kuud pärast tema maapakku minekut, lihtsad inimesed, töölised ja talupojad, kelle nimel ta hiljem saavutab võimutipu, olid võimelised kukutama pehastunud Romanovite dünastia.

Lenin, pöördudes Zürichist läbi Saksamaa, Rootsi ja Soome tagasi Peterburgi just revolutsioonilise sündmuste ajal, manipuleerides nii ideedega kui ka võitluskaaslastega, saavutas võimu tipu.

Olles saavutanud võimu tipu jäi Lenin oma olemuselt ikka endiseks, kõiki ja kõikjal kahtlustavaks, auahneks, upsakaks, kes sageli kaotas enese üle kotrolli ja ei teadnud alati kuidas ühes või teises kujunenud olukorras tuli käituda, et valitseda revolutsioonilise sündmuste ajal tema võimu alla langenud paljurahvuselist Venemaad.

Leninil, tänu oma kaasvõitlejale Trotskile, kes oli loomult tahtejõulisem, sihikindlam ja julgem kui Lenin ise, õnnestus viimase abil tuua kommunistid lõplikule võidule kodusõjas, mis kestis kuni 1922. aastani. Pärast kodusõja lõppu, kui enamlased (kommunistid) olid täielikult kindlustanud oma võimu, ei olnud Leninil veel mingeid kindlaid plaane kuidas mahajäänud Venemaad ümberkujundada sotsialistlikuks riigiks.

Kuid nõukogude ideoloogide poolt loodud esimesest müüdist nähtub ikka, et Lenin oli üliinimene, geniaalne riigimees ja proletaarlaste suur juht, kes orienteerus suurepäraselt mitte ainult igas eluaspektis — poliitikas, kultuuris, revolutsioonis ja filosoofias, vaid ta nägi ette ka kogu inimkonna sotsiaal-poliitilise arengu ja selle lõpliku struktuuri, millele baseerub ka kogu nn. marksismi-leninismi, nõukogude patriotismi ja proletaarse internatsionalismi õpetus, mis omakorda väidab, et see õpetus on vältimatuks tingimuseks nii nõukogude ühiskonna, kui ka kogu maailma progressiivse inimkonna edasiliikumiseks tema ajaloolistele eesmärkidele — mis praktiliselt tähendab — ka kogu maailma riikide ja rahvaste allutamist suurvene shovinistlikule, nõukogude ideoloogia diktaadile.

Järgneb

Kalamüügist kohalikule rahvale

Nõukogude korra ajal on alatiseks probleemiks olnud merest piiratud maal värske kala saamine. Kuigi kalurid püüavad aastati rekorde ületades kala, ei jõua need Eestis sageli tarbijaini, sest värske kala meeldib „külalistele" ja „külakostiks" vennalikule N. Liidu rahvale.

Kevadisel püügihooajal saadi uue algatusega hakkama Pärnu linnas: hommikul lahest toodud kala rändas mõne tunni pärast jõe kaldal olnud müügikoha vahendusel kaluripaadist perenaise kotti. Kahjuks oli müük olnud lühiajaline ja paremat kala, näiteks kuulsat Pärnu lahe koha, ei jätkunud üldse.

Pärnus olevat siiski veel palju kasutamata võimalusi. Tänavu avati kalaturg Pärnu jõe kaldal 24. aprillil. Üritus oli esmakordne ja seetõttu oli tulnud ette ka puudusi.

Müügiletile saabus varem tint, räim ja suursoomuskalad hiljem; koha eraldati kalaturustuskontori rangelt piiratud limiidi juures.

Ostmise järsu vähenemise tõttu suleti kalaturg 12. mail. Veidi kahtlust tekitavat siiski väide ostude järsust vähenemisest, hoopis vastupidiselt olevat soove, et müügikoht pikemaks ajaks jääks avatuks.

Haapsalus, kui kalalinnas, vastatakse küsimusele: kus kalalinnas kala saab?, et suursoomuskala müüvad kauplustele lisaks kalurikolhoosi puhvet Uus-Sadamas ja kalurikolhoosi keskuses asuv kalakiosk.

Juba teist aastat müüdi Haapsalu Tarbijate Kooperatiivi eestvõttel räime ja soomuskala otse tänaval linna kõige käidavamas kohas Kaubanduskeskuse juures.

Maikuu keskel, kevadpüügi kõrghooajal organiseeriti Haapsalus kalalaat, kus pakuti värsket kala kui ka konserve.

Puuduseks olnud sobivate tänavamüügi kioskite ja lettide nappus.

Mõnel pool olevat siiski tekkinud kahtlus, kas Haapsalu suguses väikelinnas pidevalt töötav kalaturg end õigustab.

Ka Narvas arutati kalapüügi võimalusi. Kaubandusvalitsus on nõus avama Narva jõe ääres värske kala müügikoha ja kalurikolhoosi esimehele tehti ettepanek saata suurpüügihooajal kalapaadid merelt Narva jõge pidi linna, et müüa elanikele värsket kala.

Tartus ei olevat nii lihtne. Peipsilt paadiga ülikoolilinna on tee pikem kui mere äärest Narva. Tulevat veel kaaluda, kuidas värske kala kõige lühemat teed pidi inimeste kätte jõuaks.

Mereäärne Sillamäe linn sai kevadel kord-kaks nädalas juba külmutatud värsket kala,

milline asi polevat sugugi normaalne.

Tallinnas realiseerisid kaubandusorganisatsioonid aprillis ja mais tallinlastele 751 tonni jahutatud kala. Lisaks avati 55 värske kala müügikohta. Kala suurmüük toimus kolhoositurul. 1985. a. on plaanis organiseerida värske kala müük otse kalasadamas. Arutati ka Tallinnas otse paadist võetava värske kala müügi võimalusi. Katseliselt tahetakse avada värske kala müügipunkt Tallinna „Majaka" kalurikolhoosi kalasadama juures

Plaanid töötavad hästi ja uute kavade puhul loodetakse, et värskema kala müük ei jää vajd suusoojaks jutuks, vaid kujuneks ka suutäiteks.

Kogu loos on aga küsimus: peale räime Eestis teisi kalu ei jätku.

Kalurid on küsinud, kas on ikka veel vaja kõiki püügipiiramisi jõus hoida, kuna kalavarud näikse nende hinnangu järgi taastuvat. Tänavu on märgatavalt rohkem lesta ja kilu, mida ka püütakse enam.

Kuidas Eestis tehtud plaanid kodumaa rahvale värsket kala pakkuda võiksid, näitavat siiski alles tulevik. Aga kuhu on läinud 40 aasta jooksul püütud värske ja vääriskala, et alles nüüd jõutakse hakata mõtlema selle maa rahvale, kelle rannavetest kala püütakse? Siiani õpetati neile külmutatud Atlandi turska jm. sellist toiduks valmistama.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

27. ja 28. oktoobril
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

3. ja 4. nov.
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Järvakad pidasid kokkutuleku Stokholmis. Pildil sündmusest osavõtjaid Foto: H. Trummer

Ornella Muti lapsesaamine filmitakse

Itaalia filmitäht Ornella Muti, kelle eesti päritolust (ema kaudu) oli juba juttu, on jälle tähtsaks jutuaineks kinosõprade juures. .....

Ornella Muti sai teatavasti kuulsaks Proust'i romaani järgi filmitud „Swanni armastusega" kus ta mängis poolilmadaami Odette'i osa, kellest saab loo lõpus Madame Swann.

Nüüd on Ornella tagasi pöördunud Marco Ferreri juurde, kelle juhatusel ta on juba loonud kaks filmi: „Viimane naine" ja „Tavalise hullumeelsuse lugu". Kolmanda tiitliks tuleb „Tulevik on naine". Ornella on ürgnaine, kes kannab endas kõiki inimese saatusi. Viimase filmi sensatsiooniks on lapse sünd.

Lugu algab näitlejanna rasedusega, katkeb sünnitusega Los Angeleses (mida siiski vist ei ole filmitud) ja läheb uuesti edasi Rooma stuudios, kuhu kedagi võõrast sisse ei lasta, et mitte segada ema ja imiku intiimsust.

See on esimene kord kino ajaloos, et üks tulevane ema laseb end filmida enne ja pärast lapse sündi.

Filmi esietendus Pariisis oli ettenähtud 10. septembriks. Ja seda oodati suure põnevusega.

(EPL/FS)

Egiptus ja Jordaania lähenevad teineteisele

AMMAN — Jordaania teatas, et nad tahavad taastada täied suhted Egiptusega, lõpetades viieaastase diplomaatilise boikoti, mis kehtestati kättemaksuna Egiptuse vastu, kui Kairos sõlmiti rahuleping Iisraeli ja Egiptuse vahel aastal 1979.

Maakondade päeva aruanded valmis

Maakondade päeva sündmused videolindistatuna

Möödunud kolmapäeva õhtul kogunes maakondlik esinduskogu Eesti Maja klubiruumi, et esmakordselt pärast ESTO-t pidada koosolekut, mis lõpetaks suve ja juhataks sisse uue talivise tegevushooaja. Teatavasti oli maakondlik esinduskogu ülihästi õnnestunud maakondade päeva korraldaja ESTO-84 raames Royal York'i luksushotellis. See ülemaailmne kogunemine rahuldas ka kõige nõudlikumaid kaasmaalasi ja tõi eestikeelses maailmaajakirjanduses kiidusõnu Toronto korraldajaile, mida on kinnitanud ka erakirjad kaasmaalastele.

Maakondliku esinduskogu koosolekul nenditi rõõmuga suurt huvi sellelaadse kokkutuleku vastu. Lõunasöök Royal York'i suurimas saalis oli väljamüüdud, samuti olid maakondadele reserveeritud ruumid täiskiilutud globaalsete eestlastega. Eeskava oli uudne, kus erilist tähelepanu pälvis rahvusliku ornamentikaga kaunistatud rõivaste moenäitus ja rahvapillide orkester.

Koosoleku avas maakondliku esinduskogu esimees Johannes Vihma. Juhatajaks valiti Ervin Aleve ja sekretäriks Elli Kalvik.

Maakondade päeva aruande esitas laekur Ärni Käärid,

mis pärast revisjonikomisjoni protokolli ettelugemist Roman Marley poolt, kinnitati ühel häälel.

Majandustoimkond tegi ettepaneku anda ülejäägist 200 dollarit igale registreeritud maakonnale, mis samuti leidis kinnitamist. Maakonnad olid teinud kulutusi maakondade päeva selle osa läbiviimiseks, mis toimus pärast ühist lõunasööki maakonnale ettenähtud ruumis.

Koosoleku teise päevakorrapunktina oli mõttevahetus tulevikutegevusest. Juhatus oli juba otsustanud killamänge 1986. a. mitte korraldada, jättes järgmise suve puhkusteks või väiksemateks kogunemisteks üksikute maakondade või liitmaakondade kaupa kui selleks on soovi.

Küll oli aga ettepanek korraldada järgmise aasta kevadel Eesti Majas maakondade pidu. Isegi ruumid olid kinnipandud 13. aprilliks. See idee leidis pooldamist.

Juhatusele tehti ülesandeks alustada ettevalmistustega peo läbiviimiseks, astudes selleks ühendusse võimeliste inimestega nii eeskavalises kui majanduslikus osas. Peo puhassissetulek läheks Eesti Maja heaks. Maakonnad on alati pööranud erilist tähelepanu Eesti Maja toetamisele. Viimase peo ülejääk võimaldas ajakohastada meie ühiskodu kööki, mis sellisena suutis hästi teenida ülevoolavat ESTO külalisperet.

Läbirääkimiste ajal serveeriti kohvi ja suupisteid.

Pärast ametlikku osa oli maakondade päeva videolindi vaatamine. Eesti Kultuuripärandi Klubi poolt oli kohal Ellen Irs oma aparaatidega. Kultuuripärandi klubi videolindistas ESTO üritusi ning on praegu tegevuses nende toorlintide ümbertöötamisega vaatamisväärseteks filmideks, nagu me neid näeme iga päev televisioris.

Maakondade päeva lindi osas oli seda juba tehtud ja nii rullus koosolijate silme ette uuesti Royal York, peetud kõned, moenäitus, ettekanded ja üleköige suur rahvahulk.

Filmitegijaile avaldati kiitust tugeva aplausiga.

Kuna paljud ei olnud näinud Estofilmi poolt tehtud ja ESTOL jooksnud filmi „Eesti, nii see oli . . .", siis esitati ka see film.

Järgmine maakondade esinduskogu koosolek toimub 16. jaanuaril 1985.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

üks FBI agent on salakuulajana venelaste teenistusesse läinud. See oli esmakordseks juhuseks, kus välisriikide spioonide paljastamisega tegelev FBI oli sunnitud Los Angeleses arreteerima ühe oma mehe, 47-aastase Richard Milleri, kes oli müünud salajast ja Ühendriike kahjustavat informatsiooni Los Angeleses elavale vene naisagendile, 34-aastasele Svetlana Ogorodnikova'le, kellega tal oli tõenäoliselt ka armuvahekord.

Arvatakse, et Miller, kes on abielus ja kellel on kaheksa last, lootis saada Ogorodnikovalt 15 000 dollarit ja 50.000 dollari väärtuses kulda FBI käsiraamatu eest, milles olid kirjeldatud ameeriklaste eesmärgid ja meetodid teistest riikidest salajase informatsiooni saamiseks. Ta sattus kahtluse alla — ja seda võrdlemisi juhuslikult. Tegelikult pidasid politseivõimud silma peal Ogorodnikoval, kes külastas sageli vene konsulaati. Tema tegevuse uurimisel selgus aga ootamatult, et ta kohtas üsna sageli ka Millerit.

Kui Miller süüdi mõistetakse, siis ootab teda eluaegne vangistus. Ameerikas ei kohelda siidkinnastega spioone, nagu seda tehakse mõnes teises riigis.

Milleri tabamine näitab, et ka FBI koosseisus leidub, vaatamata põhjalikule kontrollile, auke, kuid neid on olnud siiski erakorraliselt vähe kui võrrelda neid inglise salateenistuses paljastatud reetmistega, mis on ulatunud isegi kõrgemasse seltskonda. Ja ärgem unustagem — ka Eestis oli reetmisi ja kui punased 1940. aastal võimu üle hakkasid võtma ja selle lõpuks teostasid, siis selgus, et mõnedki valged ja pealtnäha süütud kaseriisikad osutusid mürgisteks punasteks kärbseseenteks.

AMI

Lõikus-tänupüha sisuga pensionäride koosviibimine

Neljapäeval, 18. okt. toimus Toronto Eesti Pensionäride Klubi oktoobrikuu koosviibimine kohvilauas. Nagu alati, kujunes ka seekordne rahvarohkeks, üle 300 osavõtjaga meeldivaks meelelahutuseks.

Koosviibimise avas klubi esimees Frieda Terts tervitussõnadega ja tutvustas siis kokkutuleku mõtet ja kava öeldes, et seekordne kavaline osa on lühem ja mõeldud lõikustänupüha tähistamiseks, aga lühem ka selleks, et oleks rohkem aega sõpradega vestelda. Ta esitas palve, et ettekannete ajal rahvas oma rääkimisega neid ei segaks ja pani hääletusele, kes on tema ettepanekuga poolt, need tõstku käed üles. Umbes 96 prots. pooldasid esimehe ettepanekut ja aplodeerisid „võidu pärast".

Õpetaja E. Pähn oli oma vaimuliku kõne teemaks valinud Piibli sõnad: „Te astusite tulle ja vette ja mina viisin teid küllusesse."

Õpetaja viis oma sügavalt rahvuslikus jutluses kuulajad mõttes tagasi oma kallile kodumaale, kodutalu õuele, kust olime sunnitud põgenema idast sissetungiva kolletise eest.

Põgenesime hirmus ja ahastuses, käes väikene pakikene oma maapealse varandusega. Meie tee viis meid läbi valminud kuldkollaste viljapõldude, mida meie enam lõigata ei saanud, vaid seda lõikas meie vaenlane. Meie põgenesime vastu tundmatule tulevikule ja võõrastele randadele.

Oleme viibinud võõrsil juba 40 aastat. Selle aja jooksul oleme jõudnud Jumala abiga üles töötada ja järelejäänud päevad ja aastad kõige vajalikuga kindlustada. Selle kõige tänuks langeme palvele ja täname Jumalat selle suure abi ja armi eest. Õpetaja palvetas meie koduma ja rahva eest ning palus, et Jumal vabastaks Eesti. Vaimulik osa lõppes koraaliga „Oh võtkem Jumalat suust südamest nüüd kiita."

Klubi perenaised serveerisid kohvi, kuna laudadel,

mida ilustasid sügiskülma poolt „näpistatud" värviküllased vahtralehed ning vaasides olevad hilissügisesed lilled,

olid taldrikud kuhjatud maitsvate võileibade ja kohvisaiadega. Peale kohvi joomist deklameeris klubi liige gaider L. Vaher, „LeinalilliKas".

O. Haameri rahvapillimeeste orkester, mille koosseisus oli neli viiulit ja üks jauram mängis südamelähedasi mahedaid viise ja sai tugeva aplausi osaliseks.

Järgmisena laulis trio: Aino Laanep, Vally Männik ja Linda Tooming Oskar Haameri poolt seatud rahvaviise „Laula, laula suukene" ja P. Pätsu „Sirjelind" rahvapillimeeste orkestri saatel. Lauljad said tänuks tugevaid aplause.

Mikrofoni ette tuli kauge külaline, pr. Pärn Calgarist, kes tõi tervitusi sealsetelt pensionäridelt ja rääkis humoorikalt Calgari elust.

Ta imestas Toronto eesti pensionäride rohkust ja oli ülimalt rõõmus, et temal on võimalik viibida nende hulgas ja kuulata meeldivat eeskava.

Ta tänas kõiki ja ütles: „Olge uhked ja õnnelikud, et saate nii arvukalt kokku tulla. Siin näeme, et eestlus ei sure, 40-e aasta jooksul ei ole kadunud eesti keel ega traditsioonid, vaid kestavad edasi. Ta tänas pensionäride klubi juhatust ja soovis kõigile õnne ja tervist. F. Terts palus omalt poolt viia tervitusi Calgari eesti pensionäridele.

Lõpuks esimees tänas nimeliselt õpetaja E. Pähni, O. Haamerit, prd. Laanepit, Toomingat, Männikut ja Vaherit, orkestrit, perenaisi ja lõpuks koosviibijaid.

☆

Järgmine koosviibimine toimub 15. novembril.

See on mõeldud mardipäeva kokkutulekuna, kus on ka päevakohane eeskava.

2. detsembril toimub jõululoterii, milleks paluti annetada esemeid.

Kõik klubi juures olevad ringid ja raamatukogu töötavad täie pingega; esimees soovitas veel paljudel nende tegevusega ühineda.

Valmistutakse terroristide kaitseks

Inglismaal on kogu valitsus „alarmiseisundis", kartes iiri terroristide uusi atakke. 10 Downing St., Inglise peaministri elu- ja töökohas on politsei asetanud barrikaade põiki tänavasillutisele, mis tavaliselt on olnud vaba turistidele ligipääsuks. Lähedase välisministeeriumi ümber on suurendatud politseipatrullide arvu, hoonete tagauksed on suletud ja barrikeeritud.

Samal ajal ka Washingtonis on terrorismi vari langenud üle pealinna. Ehitusmeeskonnad hakkasid kaevama 1.2 m sügavusi tankilõkse USA välisministeeriumi ette. Metall-barrikaadid olid asetatud põiki garaazhiesistele. Salateenindus on suurendanud valvet avalike hoonete ees, Valgest Majast Capitolini.

Inglise valitsus avaldas ka üleskutse, et ameeriklased ei saadaks oma lirlasist sugulastele ja sõpradele relvi terrorismi edutamiseks Inglismaal.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
SOODSAD LAENUD KAASMAALASTELE
Informatsiooniks helistada: 465-4659

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

AINUKE EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
736-1170
Kodus 223-0281
AARDVARK FLORIST LTD
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas Lillede koju viimine.

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt valpu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
USA aadressidele „ZIP CODE"
Kanada aadressidele pal...ne märkida „POSTAL CODE" ja
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

PIKA RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MINU
UNUSTAMATA ABIKAASA, HEA ISA JA TAADI

ILARIUS ARMUAND

sündinud 3. aprillil 1925 Lümanda vallas, Saaremaal
surnud 15. oktoobril 1984 Sault Ste. Maries, Ont.

Mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA
tütred: MONA, MONICA ja MARET abikaasadega
lapselapsed: KELLY, TIANNA, KRISTI,
PETER, MEGAN, MATTI

MÄLESTAME KURBUSES

ILARIUS ARMUAND'i

sündinud 3. aprillil 1925 Lümanda vallas, Saaremaal
surnud 15. oktoobril 1984 Sault Ste. Maries, Ont.

Kaob kõik,
jääb mälestus!

MIILI ja JOOSEP
ELLEN, MAIE ja HARRY

ARMAST ONU

JOHANNES METSALL'i

(sündinud Metsalo)

sündinud 1. septembril 1882 Hiiumaal
surnud 16. oktoobril 1984 Springfield, Mass. USA-s

mälestab kurbuses

ELMAR METSALO lastega

Kauaaegset klubiliiget

OTTO TALVIK'ut

mälestab kurbuses

KALEVI SUUSAKLUBI

Armast

OTT TALVIK'ut

mälestab kurbuses

EHATARE

Head sõpra

OTT TALVIK'ut

mälestab

ILMAR MARKS perega

E. V. sv. lendur

ltn. JOHANNES PILISTE't

leinavad

ENDISED EESTI LENNUVÄELASED

Eeltööd „Etnograafiliseks pärastlõunaks"

Võimalik veel osavõtta puule põletamise kursusest

Etnograafilise Ringi sügisene tööperiood algas puule põletamise ja värvimise kursusega 18. okt. Naima Aeru juhatusel. Õpetatakse ka erivärviliste vineerikildudega kaunite esemete valmistamist. Soovijatel on veel võimalik kursusest osa võtta. Iga osavõtta soovija muretsegu enesele põletusnõel, võtku ka käärid kaasa. Põletusnõelu saab Lewis Crafti äridest ja K Mart'ist.

Pühapäeval, 18. nov. algusega kell 2.00 p.l. toimub Etnograafilise Ringi „Etnograafiline pärastlõuna." Äsjamöödunud ESTO '84 näituste tõttu tänavu etnograafilist näitust ei toimu.

Kokkutulekul näitab Eesti Pärandiklubi videofilmi Maakondade päevast ja muust.

Samuti näevad kõik modellid kauneid diapositiive oma uhketest rahvustikandiga ülikondadest nii Etnograafilise Ringi kogust kui ka Naima Aeru poolt tehtud diapositiive

Maakondade päevast üldiselt ja kõikidest tegelastest. Soovijatel on võimalik temalt ka fotosid tellida. Maakondade päeva põimikut — „Matk läbi Eestimaa" on paljundatud nii, et soovijad võivad seda saada.

Toimub ka Naima Aeru fotonäitus ja müük. Ringiliikmed korraldavad väärtusliku loterii. Kui keegi soovib loteriiks midagi väärtuslikku annetada, annetusi võetakse vastu igal neljapäeva õhtul kella 6.30—8.30 vahel, millal toimuvad ringi tööõhtud klassiruum nr. 12-s.

„Etnograafilisel pärastlõunal" pakutakse kohvi ja ringi daamid nuputavad hoolega, mida oleks igal maakonnal erilist kohvi kõrvale pakkuda.

Kõiki daame, kes ei ole oma kaunite rahvustikandis rõivastega pildistatud, palutakse kindlasti pildistamiseks oma ülikond selga panna.

Oleme pärast ESTOT näinud palju kauneid ülikondi, mida lihtsalt ei saa pildistamata ja jäädvustamata jätta.

Ootame rohket osavõttu sellest huvitavast õhtust.

Muide — ka näitus Royal Ontario Museumis kestab veel kuni 16. novembrini. Pühapäeval, 14. oktoobril toimus kella 2.00—4.00 Ene Runge loeng „Eesti rahvarõivad". Loeng toimus Planetariumi auditooriumis ja oli ingliskeelne. Loengu korraldajaks oli ROMi tekstiiliosakond. Daamid demonstreerisid rahvarõivaid ja loengule kaasusid diapositiivid. Demonstreerimas olid daamid: Lydia Van der Veen, Nelly Hubel, Salme Vesi, Leida Marley, Kristiina Isotamm, Elna Kungla, Linda Järvalt, Leida Helde ja Aino Raun.

Eesti Etnograafiline Ring
Kanadas

Leinateated

USA-s Hammondis suri 16. juunil Hilda Huik, neiuna Taidra, sündinud 2. jaanuaril 1923 Vändras.

Stokholmis suri 3. juulil Elo Rähn, sündinud 5. novembril 1913 Rakveres.

Austraalias Newcastle'is suri 7. juulil Verner Kompus, sündinud 29. märtsil 1905 Laatres.

Austraalias Sydneys suri 7. juulil Josefine Mäeloog.

Rootsis Södertäljes suri 8. juulil Hilda Varik, sündinud 6. jaanuaril 1901 Mustjalas.

Stokholmis suri 6. juulil Elmar Klaman, sündinud 23. novembril 1917 Kurkses.

Rootsis Göteborgis suri 9. juulil Ellen Laigar, sündinud 18. oktoobril 1921 Jõelähtmes.

Kalifornias Palo Altos suri 29. juunil Alma Jõgis neiuna Tõlpus, sündinud 20. augustil 1893 Kundas.

USA-s W. Amherstis suri 24. juunil Elvine Viidalepp, neiuna Breiberg, sündinud 26. juunil 1894 Väinjärve vallas.

USA-s Lakewoodis suri 22. juunil Marie Kelman, sündinud 10. septembril 1902 Torgus.

Austraalias Sydneys suri 15. juulil Aksel Simmul sündinud 18. veebruaril 1905 Eestis.

Saksamaal Geislingenis suri 5. juulil Harry Ankru, sündinud 21. mail 1955 Saksamaal.

Saksamaal Dortmundis suri 13. mail Maria Sillaste, sündinud 9. mail 1917 Rõuges.

Saksamaal Kölnis suri 29. mail Alfred Kangro, sündinud 15. veebruaril 1903 Võrumaal.

Saksamaal suri 19. juunil Alvine Laurson, sündinud 7. augustil 1894.

Saksamaal Ludwingsburgis suri Raoul Palis, sündinud 1916 Eestis.

Aurelie Soo

In memoriam

Eesti Vabariigi tööstusliku kutsehariduse üks juhtivaid jõude, Aurelie Soo, suri 5. septembril 1984 Torontos. 15. oktoobril 1984 oleksime tähistanud tema 90-ndat juubeli-sünnipäeva ja tema 70 aastat kestnud viljakat elutööd.

Tema elutöö oli õpetamine, naiskäsitöö edutamine ja rahvakunsti säilitamine. Erialaks olid tal rahvarõivad ja rõivastega seoses olevad tikandid. Aurelie Sool oli õnne töötada ajastul, millal Vaba Eesti ehitas üles üleriikliku kutsekoolide võrgu ja ainukese eesti naisena võis töötada haridusnõunikuna omal alal.

Aurelie Soo, neiuna Saar, sündis 15. oktoobril 1894 Järvamaal, Albu vallas, Orgmetsa külas metsavahi tütrena. Aastal 1913 lõpetas ta Tallinnas Beljaevi gümnaasiumi 8 klassi algkooli õpetaja kutsega. Algaastatel oli ta algkooli õpetaja Järvamaal ja hiljem Tallinnas, seega meie noore vabariigi üks esimesi õpetajaid.

Kutsehariduse omandas ta Tallinna Õpetajate Seminari juures korraldatud pedagoogilistel ja käsitöö-õpetajaid ettevalmistavatel kursustel. Aastal 1922 määrati ta Tallinna Seminari ja Pedagoogiumi naiskäsitöö ja selle metoodika õpetajaks. Õpetajate puudusel õpetas ta ka veel ühisgümnaasiumis, eranaiskutsekoolis ja haridusministeeriumi poolt korraldatud kursustel kutset taotlevatele töölistele. Nimetatud kursustest kujunes välja aastal 1924 Tallinna Naistööstusõpilaste kool, mille asutajaks ja kauaaegseks juhatajaks oli Aurelie Soo. Kultuuri ja kutsealalisest tööst innustunud osavõtjana saadeti ta tihti õppereisidele Shveitsi, Saksamaale, Tshehhoslovakkiasse ja Austriasse, et naistööstusõpilaste koole välja arendada, võttes eeskujuks nende riikide tööstusõpilaste koole, millest nii mõnigi oli juba terve sajandi vana ja tunnustatud.

Aastal 1938 asutati Tallinna Linna II Naiskutsekool, mille juhatajaks määrati Aureilie Soo, lisaülesandena naistööstusõpilaste kooli kõrval.

Riigi poolt tööstusseaduste maksmapanekuga, Tööoskusametite ja kutseoskuse Nõukogu ellukutsumisega valiti Aurelie Soo ainukese naisena haridusministeeriumi Kutseoskuse Nõukogusse. Vabariigi viimastel aastatel määrati ta haridusministeeriumi naistööstuslikkude koolide haridusnõunikuks, kus ta töötas kuni Eestist äratulekuni.

Põgenemisel Eestist 1944. aasta sügisel, oli tal kaasa võetud temale ainuke varandus — kohvreisse paigutatud viied omakootud ja oma tikitud rahvarõivad. Pagulastee viis teda Saksamaale, Wiesbadeni laagrisse, kus ta taas töötas pedagoogina Eesti gümnaasiumi käsitöö ja kodumajandusala õpetajana. Wiesbadeni laagri likvideerimisega asus ta elama Offenbachi, töötades instruktorina õmblustöökojas ja hiljem Heidelbergis, Ameerika Punase Risti peakorteris.

Aastal 1948 kevadel siirdus Aurelie Soo Kanadasse. Pärast kohustus-aastat majateenijana Torontos, oli tema esimeseks kutsumuseks jätkata oma südamelähedast ja armastatud käsitööd ja selle õpetamist noortele, rahvakunsti säilitamiseks võõrsil. Ta õpetas Toronto Eesti Täienduskoolis, valmistas ja varustas eestlasi rahvarõivastega, korraldas käsitöökursusi ja -näitusi.

Kui Kanadas pandi idanema mõte luua Eesti Kultuurikogu Kanadas, siis Aurelie Soo oli üks kes selle mõtte kallal südamega töötas. Ta rõhutas vajadust Eesti Kunsti ja Etnagroofilise muuseumi asutamiseks ja Eesti Rahvarõivaste valmistamise ja säilitamise propageerimiseks. Rahvarõivaste nõuandva komisjoni, Etnograafilise tarbekunsti säilitamise Ringi ja Triinu lehekülgede kaudu tema õpetusi, nõuandeid ja abi jätkus kõigile nagu põhjatust salvest . . . ning jätkub veel aegadeks, sest need seemned viljakalt elutöö põllult olid kõik külvatud oma rahva tuleviku kasuks.

Tänu ja sügavat lugupidamist kadunud Aurelie Soole avaldavad kaugemal viibivad kolleegid, õpilased ja sõbrad.

A.K.

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS

Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

Koguduse 32. aastapäeva JUMALATEENISTUS on pühap., 4. nov. kell 3 p.l. Laulab Estra Toompuu. Järgneb koosviibimine kohvilauas.

Leeriõpetus algab ja sellest osavõtta soovijail palun teatada, kes seda veel teinud ei ole

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitööd kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Äri avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsioonilisele kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna üldhuvide eest!

EKN kutsub „Talvekuu peole" ja üldkoosolekule

EKN Informatsioon. — Sügis on käes. Päevad muutuvad lühemaks ja ilm külmemaks. Jääme ootama talve tuisku ja igatsema kevade tulekut. Aga kas see tähendab, et meil on tarvis kodus kurblikult istuda, pettumuses avastada, et sel aastal meie ei jõua lõunasse reisida? Sugugi mitte. Eestlaste Keskнõukogu Kanadas kutsub Teid meelt lohutama „Talvekuu-peol". Tulge sööma hapukapsaid ja viinereid ja siis kaloreid põletama tantsuga Mehis Vahtra orkestri saatel. Kavas on veel muusikalised ettekanded, ühislaul ja loterii. Baarist saate odavahinnalist vaadiõlut ja muid karastavaid jooke. Õhtune tulu läheb EKN-u välisvõitlusliku töö heaks. **„Talvekuu-pidu" toimub reedel, 2. nov. s.a., Toronto Eesti Majas, algusega kell 7.30 õhtul.** Piletite hind $25.— isikult. Piletid saadaval eelmüügina EKN-u liikmetelt ja EKN büroost, tel.: 465-2219. Reserveerige laud varakult ja tulge „Talvekuu-peole"!

☆

Eestlaste Keskнõukogu vajab veel loterii võite. Kui soovite midagi annetada, palun tuua see EKN büroosse või helistada tel. 465-2219. Annetajate nimed avaldatakse ajalehtedes.

☆

Laupäeval, 3. novembril s.a. toimub EKN-u üldkoosolek Toronto Eesti Maja keskmises saalis. Koosoleku päevakorras on debatt teemal „Mis suunas eestlus? Eesti keel ja eestluse tulevik." Paneeli kuuluvad teiste hulgas Anne Saks ja Juta Ristsoo New Yorgist. Publik on lahkelt palutud osavõtma. Koosolek algab kell 10.00 hommikul ja kohe peale rakendamist, palvust ja aupeakonsuli tervitust algab debatt.

EKKT aastanäitus

EKKT eesoleval nädalalõpul toimuv aastanäitus on järjekorras 29-s. See on eelmistest arvukama osavõtjaskonnaga, kokku 17 kunstnikku esitavad mitmesuguses tehnikas oma töid. Samal ajal on see ka kolme aasta jooksul surma läbi lahkunud kunstnike mälestusnäituseks, Leida Laanep, Jaan Miljan ja Joann Saarniit on eesti kunstnike perest lahkunud.

Esinevad Alar Aedma, Helmi Herman, Mai Järve, Tiiu Kadak, Kai Käärid, Eduard Lillepõld, Ervin Milvek, Erna Relvik, Rudolf Saaring, Hugo Silberberg, John Tanner, Adele Ulm-Augustus, Ants Vomm ja Benita Vomm, koos mälestatavate kunstnike töödega on esitatud 67 mitmesuguses laadis ja tehnikas tööd.

Näituse avab toimetaja S. Veidenbaum.

Rajaleidjad alustasid tegevust

Rajaleidjate avakoondus toimus laup., 13. okt. kell 10.00 hommikul Peetri kiriku alumises saalis. Avas lipkonna juht ngdr. Ingrid Kütt.

Peale lippude sissetoomist ja pidulikku küünalde süütamist, tervitas lipkonna vanem noori, koovides edukat eelolevat tegevusaastat ning ütles lühikese palvuse. Ingrid tutvustas lipkonna selle aasta juhtkonda, ning kinnitas igale nelgiõie rinda. Üksuste juhid tutvustasid oma eeloleva tegevusaasta töökava.

Sellel aastal on juhtkond järgmine: auvanemad: Meeli-Ann Tanner ja gdr. Klaudia Voiko, vanem gdr. Ene Runge, juht ngdr. Ingrid Kütt, abi I j. e. gaid Helen Sadul, sekretär I j. gd. Kristi Lüdig, laekur ngdr. Ilme Paar.

Hellakeste pere „Sädemed" vanem gdr. Anne Agur, juht ngdr. Sirje Järvel, abid Lisa Kald ja Pia Kori.

Gaidrühm „Tulilinnud" vanem ngdr. Katrin Kütti, juht I j. gd. Lydia Van der Veen, abid ja ühtlasi salkade juhid I j. gaidid Rita Lees ja Riina Kindlam.

Vanemgaidide rühma „Virmalised" vanem ngdr. Tiia Kütt, juht I j. e. gd. Evi Valge, abi Tiina Sermat. „Kuldringi" juht ngdr. Ellen Allas.

Võeti vastu uued hellakesed, Ilme pakkus kõikidele kohvi, mahla ja kohvikõrvast. Siis läksid noored koondusi pidama ja uue tegevusaasta töö oli alanud.

„Rajaleidjad"

ESTO-84 ajal toimunud Haapsalu koolide õpilaste kokkutuleku organiseeriv toimkond tegi viimaseid aruandeid ja kokkuvõtteid suvisest sündmusest, olles kogunenud Wasaga Beachi lähedal asuvasse Harald Neidre kodusse. Nõupidamisele järgnes ühine lõunasöök. Pildil vasakult esireas Ervin Aleve, Ellen Oja, Armilda Aleve, Leida Marley, Asta Kaups, Adele Neivelt, Lea Mets, Hella Leivat ja Peeter Kaups, seisavad Felix Mets, Roman Marley, Harald Neidre ja Leida Neidre. Foto: Vaba Eestlane

Moskvas räägitakse võimuvõitlusest

Haige riigijuhi küsimus põhjustab järglaste vahelist võitlust

MOSKVA — Välisriikide vaatlejad räägivad Moskvas järjest suurenevast võimuvõitlusest, mida põhjustab praeguse riigijuhi võimetus valitseda ja haigus, mis on parandamatu. Tshernenko pole kunagi näidanud kuigi suuri juhivõimeid ja müüd on liiga haige olemaks efektiivne.

Esimest korda N. Liidu ajaloos peaministri abi, Nõukogude süsteemis mitte eriti tähtsa isiku surma puhul korraldati talle riiklik matus Punasel väljakul ja maeti Kremli valli äärde. Kuid vastupidi endistele matustele, ainult kolm vanemat juhti võtsid osa matustest.

Moskvas räägitakse sosistamisi võimuvõitlusest välisminister Andrei Gromõko poolt,

mida märgib ka tema otsus pidada läbirääkimisi president Ronald Reaganiga.

Vanemad ametnikud tunnistavad, et praegu on „raske aeg" Moskva poliitilises elus.

Need signaalid tähendavad, et president Konstantin Tshernenko kiirelt halvenev tervis on põhjustanud tema võimu kindlustamist. Kui tal täitus 73 eluaastat möödunud esmaspäeval anti talle Lenini orden ja Sirp-ja-vasar kuldne medal. Aga juhi ümber olnud rahulik atmosfäär on asendunud segadusega. Võim Kremlis näib olevat killustatud. Tõenäoliselt käib veel ka teine võitlus ja see on ehk lõplik, valitsuses kahe generatsiooni ja selle järglase vahel. Vanade asemele tahavad tulla nooremad.

Paljud kremlinoloogid, kaasaarvatud CIA hulka kuuluvad Washingtonis, on arvamisel, et järgmine juht võiks olla 53-aastane Mihhail Gorbatshov.

Ta on pidevalt suureneva tähtsusega prominentne kuju, kes oli lähedal viimasele N. Liidu juhile Juri Andropoville.

Gorbatshov näib olevat arukas, energiline ja innukas õppima, kuigi enamus tema kogemusist on põllumajanduse alal.

Aga Gorbatshovi kui järglase valimine on vaevalt möödapääsematu. Paljud ametnikud, kel on lootused, et Gorbatshov võiks järgneda Tshernenkole, on teadlikud tema väljavaadete ebakindlusest.

Gorbatshov ja teine kandidaat N. Liidu juhi kohale, 60-aastane Grigori Romanov,

said mõlemad televisioonis sellist ruumi, mis tavaliselt on antud ainult partei juhtidele,

kui nad teevad külaskäike välisriikidesse.

Kui küsiti, kas Gorbatshov võiks pärida selle koha, üks ametnik vaid kehitas õlgu. Teine ei öelnud midagi. Kolmas ütles nukralt, et Gorbatshov on, võimalik, et veel liiga noor partei juhiks valimiseks. Gorbatshovil on mõndagi, mida mõned on ammugi vajalikuks pidanud; tõeline energia riigijuhina, mis kooskõlas muudatuse sooviga. Ühe vanema ametniku ütluse kohaselt on N. Liit omanud tugevat ja efektiivset juhti ainult mõned kuud pärast 1975. aastat — need vähesed kuud, mil Andropov oli terve ja aktiivne enne kui neeruhaigus ta võimetuks tegi.

Ametivõimud avaldasid käesoleval septembrikuul,

et Leonid Brezhnev, juht 1964—1982, polnud enam efektiivne juhina aastast 1975,

kui ta eelmisel aastal oli tõsiselt haigeks jäänud.

Andropovi lühike valitsusaeg oli märgatavaks eraldumiseks Brezhnevi letargiast. Ta raputas üles kommunistliku partei bürokraatia, hakkas võitlema korruptsiooni vastu ja alustas avaliku diskussiooni majanduslike probleemide lahendamiseks. Kõik need muudatused on jätkunud Tshernenko ajal, aga ilma energiata ja ilma entusiastliku toetusta tipust.

Võim on olnud killustatud ja kui juhtkond ei suuda mitte maksimaalselt kasutada oma efektiivsust, mis on relatiivselt kindel, siis võib jätkuda veel pikemat aega, et teatud peata olek valitseb N. Liidu juhtkonnas.

Kas Gorbatshevi positsioon langes?

MOSKVA — Ametlik foto N. Liidu juhtkonnast, mis avaldati N. Liidu ajalehes möödunud reedel on põhjustanud spekulatsioone N. Liidu tipus oleva number kaks mehe Mihhail Gorbatshevi pärijapositsiooni ümber.

53-aastane Gorbatshev, kes alati on seisnud presidendi Konstantin Tshernenko kõrval või vahetus läheduses mitmesugustel hiljutistel juhtkonna fotodel, oli seekord juhtiva poliitbüroo foto äärele paigutatud. Lääne diplomaadid ütlesid, see võivat näidata, et Gorbatshevil on poliitilisi raskusi, mis on põhjustatud katastroofilisest olukorrast tänavusel lõikusel.

Kontaktivõtud Lääne-Euroopas

Eesmärgiks Balti küsimuse ÜRO peaistungile viimine

EKN INFORMATSIOON — 1983. a. jaanuaris Euroopa parlament võttis vastu resolutsiooni viimaks Eesti, Läti ja Leedu taotlusi iseseisvuse taastamiseks Ühendatud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) ette. Käesoleval aastal BATUN (Baltic Appeal to the United Nations) otsustas teostada aktsiooni, mille eesmärgiks on abistada selle resolutsiooni rakendamist. Võeti tööle Stokholmis elav lätlane Imants Gross, kellele tehti ülesandeks külastada kõiki Euroopa riikide välisministeeriumeid ja ministreid, et nendelt toetust saada sellise resolutsiooni ülestõstmiseks ÜRO's. Eestlaste Keskнõukogu Kanadas on seda aktsiooni toetanud majanduslikult ja tööabiga.

Viimase viie kuu jooksul on I. Gross, kes valdab mitmeid Euroopa keeli ja on pikemat aega tegelenud Euroopa poliitikaga, võtnud valitsustega kontakte ja taotlenud abi ning toetust eraisikutelt, organisatsioonidelt, Euroopa parlamendiliikmetelt ja välisministeeriumite esindajatelt.

Imants Gross on külastanud Euroopa parlamendiliikmeid Prantsusmaal, Suur Britannias ja Madalmaadel.

Prantslased teatasid, et nad on rakendanud töösse komitee, mis käsitleb Ida-Euroopa, kaasaarvatud Balti riikide, küsimusi.

Samuti on nad lubanud äsja uuesti valitud parlamendis seda resolutsiooni üles tõsta. Madalmaade esindajad lubasid võtta Balti küsimust oma välissuhete komisjoni töökavasse.

I. Gross külastas ka välisministeeriumeid Belgias, Prantsusmaal, Hollandis, Suur Britannias ja Rootsis. Nende kokkusaamiste tagajärjel selgus, et Balti riikide iseseisvuse resolutsiooni ülestõstmisele ÜRO's tuleb läheneda diskreetsete sammudega. Esimeseks astmeks oleks Euroopa riikidel teha avaldusi ÜRO täiskogu ees Balti riikide küsimuse suhtes, mida nende välisministeeriumite esindajad lubasid võtta arutlusele. Kõik maad olid selles suhtes vastutulelikud.

Lähemas tulevikus on Imants Gross'il kokkusaamised Taani, Iiri, Itaalia, Kreeka ja Luksemburgi välisministeeriumite esindajatega.

Lääne-Saksa külalistöölised saabuvad Rootsi

Rootsi politsei kahtlustab, et paljud türgi kurdid ja liibanonlased, kes viimasel ajal on asüülipalujatena saabunud Rootsi, tulevad tegelikult Lääne-Saksamaalt.

Bonn maksab paljudele oma „külalistöölistele" teatud summa kui nad maalt lahkuvad — tagapõhjaks on tööpuudus. Lühikese aja jooksul on Trelleborgi ja Ystadi saabunud parvedega mitusada sellist inimest. Nad on paigutatud laagritesse kuni Sisserännuamet on teinud oma otsuse.

Politsei märgib, et hoolimata varjamiskatsetest selgub peagi, et asüülipalujad kõnelevad head saksa keelt. Neil on kaasas ka märkimisväärselt palju valuutat — suurem osa D-markades. Varem oli põgenikel kaasas USA-dollareid.

Põgenike „saksa päritolu" on tihti paljastanud nende lapsed, kes omavahel mängides äkki hakkavad kõnlema perfektet saksa keelt.

Eestlased valisid L.-Saksamaal

Saksamaa eestlased valisid kümnendat korda oma keskorganisatsiooni „Eesti ühiskond Saksa Liiduvabariigis" esinduskogu referendumiga, mis kestis 22. septembrist kuni 1. oktoobrini. Nagu valimistulemustest selgub, oli hääleõiguslikke liikmeid 987, hääletasid 698, seega 70,72 protsenti.

Omamoodi rekordi on püstitanud keskkomitee kauaaegne esimees ja Saksamaa eestlaste ainsa ajalehe „Eesti Rada" peatoimetaja Johannes Västrik, kes juba kolmandatest valimistest a. 1958 peale on saanud enim hääli, seega sel korral juba kaheksandat korda. Keskkomitee esimehel on seega selge rahva usaldus.

Esinduskogu koosneb 12 liikmest. Esitatud kandidaate oli valimisil 19.

Järgmiseks neljaks aastaks kujunes esinduskogu koosseis häälte arvu järjekorras järgmiseks:

1) Johannes Västrik (587), 2) Edgar Pent (468), 3) Raimond Leitaru (411), 4) Edgar Bergmann (397), 5) Ülo Semmel (393), 6) Villu Laidsaar (389), 7) Olgred Aule (341), 8) Linda Pärtel (327, uus liige), 9) Vilma Brinkmann (325), 10) Mati Küngas (318, uus liige), 11) Juku Pent (308, uus liige) ja 12) Arvo Kannast (289, uus liige).

Kandidaatideks esinduskokku jäid: 1) Toomas Pulst (275), 2) Olev Ruuben (272), 3) Gisela Voogre (240), 4) Aleksander Elken (214), 5) Johannes Part (125), 6) Voldemar Bitter (111) ja 7) Paul Silm (88).

Uus esinduskogu tuleb esmakordselt kokku 27. oktoobril Münsteris. Valimisele tuleb uue Keskkomitee koosseis ja arutatakse Saksamaa eestlaste ellu puutuvaid päevaprobleeme.

EPL

Sahharov ja N. Liidust lahkumine

KOPENHAAGEN — Taani liberaalide partei esindaja Björn Elmquist ütles möödunud teisipäeval, 16. oktoobril, et N. Liidu ülemnõukogu abiesimees Ivan Poljakov on talle öelnud, et „Sahharov on nüüd vaba maalt lahkumiseks kunas ta seda soovib. Aga ta ei soovi seda teha."

Päev hiljem Poljakov eitas, et ta oleks seda öelnud. Tegelikult ta oli öelnud sõnadega: „Kui Sahharovil oleks võimalus N. Liidust lahkumiseks, ma ei usu mitte, et ta võiks seda kasutada."

USA katsub õhutada NATO-liitlasi rohkem kulutama

WASHINGTON — USA president Ronald Reagani valitsus on kaalutlemas aktsiooni julgustamaks Euroopa liitlasi kulutama rohkem NATO kaitsekuludeks, ütles USA kaitseministri assistent Richard Perle. Selle hulka kuuluksid ka USA ostud Euroopas valmistatud kaitsevarustusest.

Uus debatt presidendikandidaatide vahel

KANSAS CITY — Möödunud pühapäeval toimus USA's presidendikandidaatide vahel viimane debatt enne 4. novembri valimisi. Mõned küsitlejad on leidnud, et mõlemad pooled olid enamvähem võrdsed, teised annavad president Ronald Reaganile väikse edumaa. Debatil demokraatlik kandidaat Walter Mondale süüdistas president Ronald Reaganit, et ta on olnud ligipääsematu juht, kelle välispoliitika on häbistanud USA'd. Relvastuse kontroll ja juhiisiksus olid peapunktideks debati ajal. Üldine arvamine on siiski, et Reagan säilitab oma presidendikoha valimistel.

Otsitakse ema ABILIST

2—5 poolt päeva nädalas Queensvilles (Newmarketi lähedal)

Tel. 478-4289

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 293-2128
773-2014

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Me ainult ei võta teie maja müügile, me esindame ja kirjeldame seda.

Century 21 süsteemil on jõud, see on riigi suurim kinnisvaravahenduse võrgustik.
Helistage ja pange see jõud oma kasuks tööle.

Teame, kus on head elamurajoonid

Century 21

HERITAGE LTD.

90 High Street, East
Mississauga, Ont. L5G 1K4

Tel. kontoris (416) 274-7700
kodus (416) 820-5804

Esindaja:

OLEV SADAM

SKOGS

PAINTING DECORATING

Vaipade müük ja mahapanek, värvimine, tapeetimine, köökide ümberehitamine, „Drywall" ja muud tööd.

Hel. NILS — 883-4337

SOODUS OSTUVÕIMALUS —

TÖÖTADA, ELADA VÕI INVESTEERIDA täielikult renoveeritud ehituses. Kontori- ja vastuvõturuumid soblvad mitmeks otstarbeks. Ülemisel kahel korrusel eraldi sissekäiguga luksuskorter. Parkimisplats ja 2 garaazhi. Helistada Jackson, Tamm Design 466-1994, hr. Tamm kodus 283-7884

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII

Nüüd saadaval uued EUROOPA STIILIS

THERMO-AKNAD

kolmes värvis 2- ja 3-kordse klaasiga.

Tasuta hindamine. Helistage: töökoja tel. 832-2238
kodus 769-0932

OSSO Investments Inc.

10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

SPORT

2 Kanada, 7 Välis-Eesti rekordit

Spordimasterite kuuevõistlus hüpetes ja heidetes peeti 14. okt. Stouffvilles, Ontario, lätlaste kergejõustiku klubi korraldusel. Päikesepaistelise ja tuuleta ilmaga saavutasid Estonia Masterite Klubi liikmed isiklikke, Välis-Eesti (VR) ja Kanada (KR) rekordeid, võisteldes lätlaste, sakslaste ja inglaste masterite vastu. Võistlus kestis kuus tundi, sest ainult üks ala tehti korraga järgnevas järjekorras.

Kaugushüpe: K. Trei (75 pluss) 3.95 — 990 punkti (KR, VR); V. Kõressaar (65 pluss) 3.47 — 435; V. Sadul (60 pluss) 4.23 — 643,5; T. Vellend (60 pluss) 3.88 — 486; J. Lents (55 pluss) 4.45 — 580.

Kuulitõuge: (4 kg) K. Trei 9.43 — 705,9; (5 kg) V. Kõressaar 9.86 — 738,4 (VR); V. Sadul 9.07 — 578; T. Vellend 8.95 — 564,3; (6 kg) J. Lents 10.29 — 679,3.

Kõrgushüpe: Trei 1.20 — 875; Kõressaar 1.20 — 528; Sadul 1.30 — 640 (VR); Vellend 1.15 — 340; Lents 1.20 — 306.

Kettaheide: (1 kg) Trei 28.66 — 746,4; Kõressaar 27.68 — 548,1; Sadul 22.62 — 353,4; Vellend 25.76 — 441,3; (1.5 kg) Lents 31.20 — 593,6.

Kolmikhüpe: Trei 8.02 — 1004 (KR, VR); Kõressaar 7.18 — 556 (VR); Sadul 7.90 — 520 (VR); Vellend 7.41 — 422; Lents 8.83 — 526.

Odavise: (600 g) Trei 27.26 — 724,9; Kõressaar 26.16 — 517,1 (VR); Sadul 21.94 — 334,3; Vellend 19.84 — 275,5; (800 g) Lents 30.50 — 574.

Üldvõitjaks osutus Ian Hume (70 pluss) Quebecist 6263 punktiga, kes on mitme maailmarekordi omanik. Mullune karikavõitja oli Karl Trei, 70 pluss klassis 3618 punktiga, kes nüüd võitis 75 pluss klassis 5046 p.

Valden Sadul võitis 60 pluss klassis 3069 p. jättes teiseks Theo Vellendi 2529 p. Viktor Kõressaar oli teine 65 pluss klassis 3322 p. ja teine oli ka Jaan Lents 55 pluss klassis 3258 p.

Kuuevõistluse üldjärjekorras, vaatamata vanusele, oli Trei teine, Kõressaar neljas, Lents kuues, Sadul seitsmes ja Vellend 11-nes.

E. Kulmar

Malevõistlus Jõekääru Lastesuvekodus. Mängivad Leo Musta (vasakul) ja Thomas Olvet, paremal Eesti Maleklubi esimees Lembit Joselin mängu vaatlemas.

Foto: J. Säägi

RISTSÕNA NR. 1215

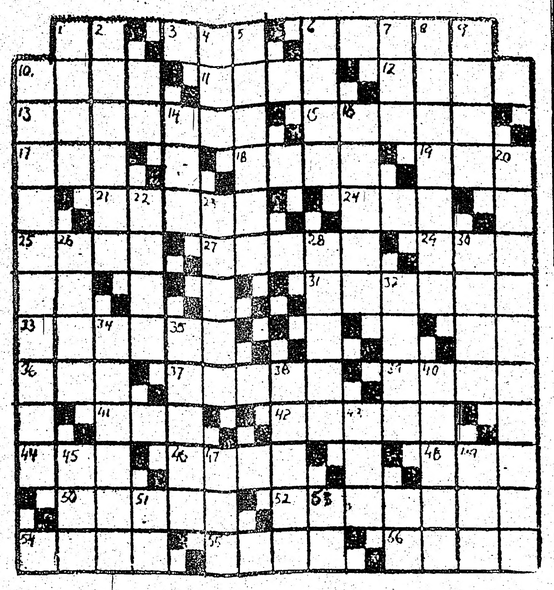

Põikread: 1. Kaaluühiku lühend, 3. Tervishoiuminister Kanada uues valitsuses, 6. Suur kivi, 10. Mütsinokk, 11. Liiklusvahend, 12. Kuju Kreeka mütoloogias, 13. Esimene Rooma paavst, 15. Suurte lahingute paik Soome talvesõjas, 17. Eesti maalikunsti vanameister, 18. Kehaosa, 19. Eesti Vabadussõja kangelane, 21. Bellini ooper, 24. Filmitäht Chaney eesnimi, 25. Kuiv puukäsn, 27. Suur väekoondis, 29. Koha määrsõna, 31. Kaas, 33. Sammuma, 36. Sada — ühes võõrkeeles, 37. Chateaubriand' teos, 39. Peatuskoht, 41. Kahe eesti laulja nimi, 42. Doos, 44. Artikkel saksa keeles, 46. . . . Nukrus — O. Lutsu teos, 48. Kaunvili, 50. Mitte esimene, 52. Võluv, 54. Ühe usundi sümbol, 55. Eesti kirjanik 1861—1931, 66. Kodulind.

Püstread: 1. Mesi — prantsuse keeles, 2. Hiljuti 80-aastaseks saanud kuulus kirjanik, 4. Linn Prantsusmaal, 5. Väejuht E. Vabadussõjas, kes teenimatult jäi kindraliks ülendamata, 6. Koht Tallinna lähedal, 7. Kolm ühesugust konsonanti, 8. Spordiminister Kanada uues valitsuses, 9. Looma kehaosa, 10. Atleedid, 14. Haruldane — saksa keeles, 16. Puiestee, 20. . . . elupäevad — teos varajases eesti 19. saj. kirjanduses, 22. Vorm sõnast olema, 23. Suure Prantsuse revolutsiooni juhte, 26. Haige abistaja, 28. Põlev gaas, 30. Naisenimi, 32. Skulptori looming, 34. Mitte valmis, küpsemata, 35. Hiljuti surnud kuulus filmitäht, 38. Põletav mass, 40. Asustatud koht, 43. Kinnitusvahend, 45. Naisenimi, 47. Artikkel prantsuse keeles, 49. Inglise mehenime lühivorm, 51. Asesõna inglise keeles, 53. Artikkel hispaania keeles.

Eesti sada kahe meetri ületajat

Eestis on 100 meeskõrgushüppajat ületanud 2 meetrit. Esmakordselt hüppas Rein Ellermaa 28. mail 1960 Tallinnas 2 meetrit. 2.10 ületas Jüri Tarmak 19. juunil 1966 Tartus. 2.15 ületas Vello Lumi 15. juulil 1973 Tallinnas. 2.20 ületas ta 27. veebruaril 1974 Brjanskis, 2.25 hüppas Tarmo Valgepea 28. mail 1983 Staikis. Kõrguse 2.20 m on ületanud 5, 2.15 m — 11, 2.10 m — 24, 2.08 — 29, 2.05 m — 44, 2.03 m — 57, 2.02 m — 60, 2.01 m — 65 ja 2.00 m — 100.

RISTSÕNA NR. 1214 LAHENDUS

Põikread: 1. Postimees, 7. Lot, 9. Salaja, 10. Utah, 11. Närv, 12. Aabits, 13. Moment, 15. Avar, 16. Omandama, 19. Serenaad, 21. Saku, 23. Eduard, 24. Alkoov, 27. Riis, 28. Ivar, 30. Esteet, 31. Tak, 32. Magnoolia.

Püstread: 1. Peu, 2. Ostrov, 3. Tohter, 4. Manitoba, 5. Esra, 6. Savann, 7. Lagi, 8. Taastatud, 13. Maksuamet, 14. Maur, 17. Andersen, 18. Ahaa, 20. Noorem, 21. Suliko, 22. Kraavi, 25. Katk, 26. Vita, 29. Raa.

Müügil VABA EESTLASE talituses

LOOME

Eesti rahvuskultuuri loomingupäevad 23.—30. aug. 1981 Jõekäärul

Loomingupäevade Kunstide loengud sõnas ja pildis — 169 lk.

Autorid: Allik, Berendsen, Lipp-Leppik, Metsala, Märtin, Naelapea, Niidas, Olbrei, Puhm, Puust, Raudsepp, Riga, Salo, Sermat, Susi, Tiido, Toi, Valdsaar, Virkhaus ja Voitk.

Hind $15.— pluss saatekulu $2.—

Prof. FELIX OINAS

„KALEVIPOEG KUTKES ja muid esseid eesti rahvaluulest, mütoloogiast ja kirjandusest"

Saadaval VABA EESTLASE talituses

Hind $13.— + saatekulu $1.—

MÜÜGIL

Lydia Aruvalla noodiraamat

„TÄIENDUSKOOLIDE LAULUVARA NOOTIDEGA"

Hind $8.—

Saadaval kooliõhtutel T. Eesti Majas, postiteel: L. MARLEY, 9 Parravano Ct., Willowdale, Ont. M2R 3S8 ja VABA EESTLASE talituses.

MARIE UNDER INIMESENA

Raamatuke on koostatud Helmi Rajamaa poolt Teatajas avaldatud artiklite seeriast, avaldub uusi aspekte meie suurluuletajast kui inimesest ja on täienduseks neile teostele, mis Marie Underi kohta varem ilmunud. Raamatuke on välja antud seoses Marie Underi 100. a. sünnipäeva tähistamisega.

Hind $4.— pluss saatekulu 50¢

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ★ Hind koos saatekuluga Can. $15.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

WALL STREET JA HITLER

20.

Võiks küsida, kas oli prof. Sutton'i raamatuis kirjeldatud olukordadel mingit osatähtsust Balti riikide saatuses Teise maailmasõja lõpul? Siinsete ridade kirjutaja arvates, väga palju! Wall Street ja internatsionaalne finants ei olnud kõige vähematki huvitatud iseseisvate Balti riikide olemasolust. Päris vastupidiselt: need olid olnud tõkkeks finantseerijate poolt eelistatud nõukogude „sotsialismi" levitamisele Euroopas. Kuidas saadi maailmale üles kiita ja eeskujuks seada viletsaid N. Vene majandusliikme „saavutusi", kui otse selle läänepoolsel piiril asunud kolm väikeriiki olid paarikümne-aastase iseseisvuse vältel suutnud lausa majanduslikku ja kultuurilist imet korda saata. Sellepärast, Wall Street'i arvestustes, need väikeriigid olid määratud kadumisele, et seda ladusamalt ja ilma viperusteta võiks areneda nende äritsemine N. Liiduga. Wall Street'i huvid ja kavad olid aga peamiseks põhjuseks, miks Lääne riigijuhid võisid nii kergelt ja „puhta südamega" loovutada Baltikumi pärast sõja lõppu venelastele. Need kolm pidid saama esimesiks ohvreiks juba siis plaanis seisnud „maailmavalitsuse" altarile. — Mis siiski ei tõle veel, et see vahepeal juba takerduma jäänud plaan kunagi võiks täituda!

* * *

Aga juba „kommunismi isa" Karl Marx sai oma revolutsioonilise tööde kirjutamise ajal suuremaid rahalisi toetusi ühelt rikkalt industrialistilt. Ta lõpetas oma elupäevad vaesuses ja viletsuses, aga lapsepõlvest alates ta oli harjunud rikkusega. Koolipoisina sai ta omalt isalt taskurahaks 700 taalrit aastas, ajal mil ainult viis protsenti elnikkonnast teenisid isegi 300. Siiski, Marx suutis kulutada kõik ja oli keskeast alates alalises rahapuuduses. Selle põhjustajaks olid alalised joomingud ja orgiad, nagu ka pidevad kaotused börsil spekuleerides.

Kõigi sotside ja marksistide ebajumal Marx sai kuulsaks oma usuvastasuse teooriatega, aga tegelikult oli ta ise sügavalt usklik juba koolipõlvest alates; ka hilisemas elus ta mitte kunagi ei kahelnud Jumala olemasolus. Tema usuvastasus oli täpselt öeldult Jumalavastasus — ja mitte midagi muud. Enne kahekümnendat eluaastat oli noor Marx endamisi veendumusele jõudnud, et tema isikus peitus maailma ainulaadseim geenius. Ta argumenteeris iseendaga oma poeemides ja temas tõusis esile suurusehullustus. Ta ei olnud enam rahul Jumala loodud maailmaga, miiles temasugusele supergeeniusele ei leidunud küllat väärikat kohta. Nüüdsest peale ta ei tahtnud midagi vähemat, kui saada võrdseks Jumala endaga . . . Sellest alates ta pidas Jumalat oma isiklikuks vaenlaseks. Ta hakkas sepitsema kättemaksu ja vandus kukutada Jumala ta taevaselt troonilt . . .

Sellel otstarbel astus ta kahekümnenda eluaasta paiku Saatana usku. Tema sellesse kultusesse sisseviijaks oli tõenäoliselt ta kaasaegne Moses Hess. Hiljem tõmbas Marx sinna kaasa ka oma samuti sügavalt uskliku sõbra Engels'i. (Hess, Marx ja Engels olid Esimese internatsionaali asutajad; hiljem liitus nendega veel samuti satanist ja anarhist Bakunin). See ei olnud talle ka mingiks kergelt võetavaks naljaks või ajutiseks meelelahutuseks. Marx teenis Saatanat kõige tõsidusega ja kogu olemusega, jäädes sellele truuks viimse hingetõmbeni. Isegi oma eriskummalise juuksesoengu ja lõpmatuna näiva habeme — mida võime näha igasse maailmanurka lugematul arvul ülesseatud büstidel (puuslikel?) — sellegi oli ta kopeerinud 19-nda sajandi satanistide preestrinna Joanna Southcott'i jüngritelt, mida need kasutasid omavaheliseks tundemärgiks ja millist soengut ei kannud keegi muu.

Kõik jutud Karl Marx'i suurest inimarmastusest ja tugevast õiglustundest on väljamõeldised, mis talle külge poogitud alles pärast ta surma. Marx vihkas kõike ja kõiki, maailma ja inimesi, isegi oma sõpru, eriti aga tööliisklassi kui pururumalaid olevusi. Tema eesmärgiks oli saanud: viia maailm ja inimkond täielikku hukatusse, igaveseks ajaks. Nii ennustas ta omas poeemis „Oulanem":

„. . . Kaisutades mind,
maailm omas rumaluses kärvab
Ja vajub põhja, ülimaisse
. . . tühimikku . . ."

(Poeemi kummaline tiitel on satanistide kombe kohaselt tuletatud pühakirjast võetud sõnade äramoonutamise teel.)

Marx uskus kindlalt põrgu olemasolusse ja ta programm seisnes kogu inimkonna iseendaga põrgusse kaasa juhtimises. Ta oli endamisi jõudnud otsusele, et see oli ainsam viis, kuidas ta saaks võidelda ja võita iseendale võrdsuse Jumalaga. Omas luuletuses „Human Pride" („Inimlik uhkus") ütleb ta niisiis:

(Pärast seda, kui tema põhjustatud hukatus on toimunud)

„. . . Siis kõnnin ma võidukalt
nagu jumal
Maailma rusude vahel.
Ja minu sõnadel on tegude
võim —
Ma tunnen end võrdsena
Loojaga!"

Saatanlus ei toonud Marx'ile isiklikku õnne. Kaks ta tütart ja väimees sooritasid enesetapu, kolm last surid nälga. Tema sõber Engels kirjeldas teda kui „monstrumit, kes ei kõnni ega jookse, kes ainult hüppab oma kandadel, ise vahutades vihast. Nii, nagu kihutaks teda alatasa tagant kümme tuhat kuradit!" — Säärane oli niisiis kõigi marksistide pühak ja „töötava rahva eestvõitleja".

Satanism on tegelikult vanem kui ristiusk. Selle kultuse tsentrum asus vanal ajal Pergamoses ja Saatana altar sealsel Muuseumi saarel, kuni 1944. aastal saksa arheoloogid selle sealt Berliini tõid. Edasi, „Svenska Dagbladet'i" artiklis 27. jaan. 1948 kirjutati, et Berliini valitsemisel punaarmee poolt olid venelased Pergamose altari Moskvasse viinud, kuhu see aga jäljetult kadunud. Seda ei oldud kuhugi muuseumi üles seatud. Võimalik, et see võeti seal „eraviisilisse" kasutusse kõrgemate parteimeeste poolt . . .

Samas rootsi leheartiklis teatati aga ka, et Lenini mausoleumi ehitaja arhitekt Stjusev oli ehitamisel kasutanud mudeliks sedasama tollal veel Pergamoses asunud Saatana altarit. Kui nii, siis sajad-tuhanded omamaised ja välismaised turistid igal aastal käivad Moskvas austust avaldamas Saatana altarile — nagu ehtsad „palveränduríd" kunagi . . .

(LÕPP)

* * *

Ülikooli aastapäev ja Uku Masing

Seekord tähistame Tartu Ülikooli aastapäeva pühapäeval, 2. detsembri pealelõunal kell 3.30 Tartu Instituudis. Aktuse teemaks on Uku Masing, kellel äsja möödus 80. sünnipäev. Masingu isiksus on märkimist leidnud ka välismaal nii tema luule kui ka usulis-filosoofilisest küljest. Okupeeritud Eestis tema töid ei ole avaldatud, kuid tema kolm luuletuskogu on siin ilmunud. Uku Masingu luulest räägib aktusel Urve Karuks, lühem ettekanne tema akadeemilisest tööst on Vello Salolt.

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
BETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan ikka vastu oma eesti kliente.
Palun helistada
(519) 794-3096

ELEKTRIK
Sissesead ed, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 31 aastat tööpraktikat ★
Tel. 533-9334

Johannes Säägi

PAOPÄEVAD 1944 SUVEL

Põgenemine Vastseliinast ja viimased päevad Tallinnas

2.

KEHTNAS VÄEOSAS

Major ütles mulle, et neil siin Tallinnas praegu hobuseid ei ole, kõik on maleva vooriga rindel. Ta käskis mul paariks nädalaks puhkusele minna. Ütlesin, et minul ei ole enam kuhugile minna, sest minu ja abikaasa sünnikoht on juba punaste poolt okupeeritud. Siis mõtles meeldetuletavalt ja leidis, et neil on siiski mõned hobused alles, ja need asuvad Kehtnas, majapidamiskoolis sealse kompanii juures; mõned on kohalikel talumeestel põllutöödel abiks. Ta kirjutas mulle komandeerimise käsu ja saatis mu autoga sinna. Seal pidin olema oma äranägemise ja vajaduse järele.

Olin Kehtnas olnud umbes nädala aega, siis tekkis minus imelik ja sügav tung jälle kord Tallinnat külastada. Samal päeval kuulsin, et lõunapaiku sõidab veoauto Tallinna meeskonnale toidumoona tooma. Sõitsin selle autoga kaasa. Jõudnud Tallinna, oli seal märgata väga ärevat olemist. Oli 19. september 1944. Maleva staabist olid juba mõned mehed kadunud ega tulnud enam sinna tagasi. Olukord oli väga kahtlane. Juba oli kokkupõrkeid sakslastega, mitmel pool oli kuulda laskmist. See oli ka viimane päev, kus Tallinnast veel sõjaväelasi väljale lasti. Kompanii mehed sõitsid tagasi ja kutsusid mind ka kaasa. Ütlesin ei, võtke minu sinnajäänud „varandus", ka püstol-kuulipilduja omale.

RAHUTUD TALLINNA VIIMASED PÄEVAD

Samal õhtul tuli staabi juurde Tartu „Vanemuise" direktor J. Simm ja veel paar teist isikut. Istusime staabis, arutasime asju ja proovisime Elmo laost toodud konjakit, mis tõstis tuju ja kuraasi. Keelasime Simmi, et ärgu mingu enam tänavale, kuid ta ütles, et tuleb homme tagasi. Ta ei tulnud, — ja ma ei näinud teda enam. 20. sept. oli tänavatel juba päris rahutu ja saksavaenulik.

21. sept. oli mitmel pool laskmisi, oli haavatuid ja isegi surmajuhtumeid. Maleva staapi toodi üks raske haavaga saksa sõdur minule sidumiseks, abiandmiseks, sest meditsiinilist personali ei olnud, sakslane suri sidumise ajal. Varsti toodi haavatud noor eesti kaitseväelane. Kuul oli tal lihased küljekontidelt ära rebinud, konte vigastamata. Selle sidusin kinni. Noormees kartis ja küsis, et ega ta sellepärast sure. Muidugi ei sure, kui ainult haavapalaviku pisikuid haava ei satu. Ei ole teada, mis temast sai.

21. septembri keskpäeval olid Põhjaarmee (diviisi) mehed koos ühe nende ohvitseriga maleva ohvitseride toa akna lahti murdnud, sealt kergekuulipilduja välja toonud ja tahtsid sellega ära minna. Seda märkas kpt. Luik ja teatas meile. Keegi peab minema nende juurde asja üle arupärima, miks nad tahavad kuulipildujat ära viia? Liisk langeb minule. Läksin norralaste juurde ja küsisin, miks nad sisse murdsid ja miks nad tahavad kuulipildujat ära viia? Norra leitnant vastas: „Sakslased käskisid seda teha, sest eestlased olevat mõrtsukad." Oli tükk aega seletamist ja arutamist enne kui norralased mind uskuma hakkasid ja kuulipilduja tagasi andsid.

Õhtu eel oli tänavatel rahunenud. Läksin oma sõpra külastama kellega oli mõte kohvik Kultasesse minna, et seal mõnda tuttavat kohata ja olukorra üle arutada. Sõbra juurest väljudes oli kuulda õhualarmi ja eemal lennukite müra. Ei kestnud kaua, kui juba kuuldus sadamakandis lõhkemisi. Jooksime lähedal asuva maja keldrisse, mis oli ettenähtud ka varjendiks, kus oli ees juba palju eraisikuid, nende hulgas ka mõni saksa sõdur. Olin juba paar ööd magamata ja väsinud, mistõttu uinusin kohe. Hommikul kui ärkasin olin sõbraga seal vaid kahekesi; sõber ei ole tahtnud mind vara äratada.

TALLINNAST LAHKUMINE

Varjendist väljudes läks sõber oma teed ja mina läksin Maleva staapi. Sinna jõudes kuulsin staabiruumis nutmist. Sees oli kaks daami, küsisin, et kes nad on? Üks neist vastas, et tema on Maleva pääliku kapten Saidra (elab Rootsis) abikaasa ja teine tema õde. Daamid nutsid ja ütlesid, et kõik staabirahvas on läinud ja neid maha jätnud. Ütlesin neile, et ka mina olen maha jäänud, hakkame siis koos kuhugi poole astuma ja nii ruttu kui võimalik. Kuhu, küsiti. Kas või metsa, kuid siia me enam kauaks jäädа ei või. Astusime siis kolmekesi Vabaduse väljaku poole. Sinna jõudes nägime, et keegi mees askeldab ühe auto juures, mis seisis kohvik Kultase ees. Mees osutus mulle tuttavaks politseinikuks Toompealt. Küsisin, et kuidas lood on? Vastus: „Lood on nii, et see on täiesti korras auto, ainult rool on lukus. Kui saaks kuskilt rauasae või selle lehe siis oleks auto sõiduvalmis. Seda me peame tegema, sest enam aega viita ei tohi."

Kultase kohviku juurde tuli ka Harju Maleva rahandusohvitser Ed. Pruuli, kes elas Nõmmel, siis veel soomepoisid E. Pikerpõld ja A. Koop. Pikerpõllul olid juba muretsetud erariided, kuna Koopile andis pr. Saidra kpt. Saidra halli ülikonna. E. Pruuli tuli ka juba erariides meie juurde. Minul momendil erariideid kuskilt võtta ei olnud, aga ettevaatuse mõttes jätsin oma sineli staapi ja võtsin seal varnas rippuva nahkpalitu, mille tõmbasin oma sõjaväe vormile. Ilm oli ilus ja väga soe ning nahkpalitu osutus liiga koormavaks ja palavaks, kuid poinud parata.

Kapten Saidra abikaasa õde otsiski saelehe ja varsti algas sõit. Autos oli aga väga vähe bensiini. Toompea kandis leidsime ühes õues palju vaate, tahtsime sisse sõita, arvates et küllap need on bensiinivaadid. Väraval seisis mundris mees relvaga, kes meid sissesõita ei lasknud, vaid ütles, et mingu meie ja toogu Pitka staabist luba, siis annavad nad meile bensiini. Sõitsime vähe-maad edasi ja leidsime teise aiaga piiratud vaatide koha. Siin valvet ei olnud ja meie leidsime bensiini, täitsime auto-tanki ja võtsime tagavarakski. Sõit algas Paldiski maanteele kapt. Saidra korteri juurde. Kahjuks ei saanud me kuigi kaugele kui ratsahobusel vastu tuli üks leitnant ja jalgrattal allohvitser, mõlematel püstolkuulipildujad relvaks. Vastutulijad peatasid meid ja küsisid kuhu meie sõita kavatseme. Ütlesin, et Tallinnast välja. Ohvitser hakkas sajatama, „teie argpüksid tahate põgeneda ja meie peame siin sõdima, kolige autost välja, seda on meile tarvis." Küsisin, mis teie sellega tahate teha? Vastus: Toome Haapsalust omale abi. Naersin sellepeale ja ütlesin, naerdes, Haapsalust 4—5 meest siia tooma? Seletasin temale, et autos istub kapt. Saidra abikaasa oma õega, kuna kapten ise võitleb oma üksusega Tartu all. Ohvitser rääkis midagi pr. Saidrale, võibolla andis lubaduse teda hädakorral linnast ära viia? Auto võeti meilt ära ja nüüd sammusime jalgsi kpt. Saidra maja poole. Majja minnes selgus, et kraanist ei tule enam vett, veevärk oli öisel pommitamisel kannatada saanud.

Olime viibinud kapt. Saidra korteris vaevalt veidi üle poole tunni, kui kuulsin eemalt kahtlasi plahvatuste hääli, mõned üsna lähedal. Ütlesin seltskonnale: „Asi on kahtlane, hakkame astuma." Pruuli arvas, et sakslased lõhuvad sadamat. Kui kuulsin uusi plahvatusi ütlesin, et minul enam aega ei ole, otsustage, kes tuleb kaasa, või astun üksinda minema? Mehed tulid kaasa, kuna daamid lubasid veel puhata; sinna nad puhkama jäidki.

(Järgneb)

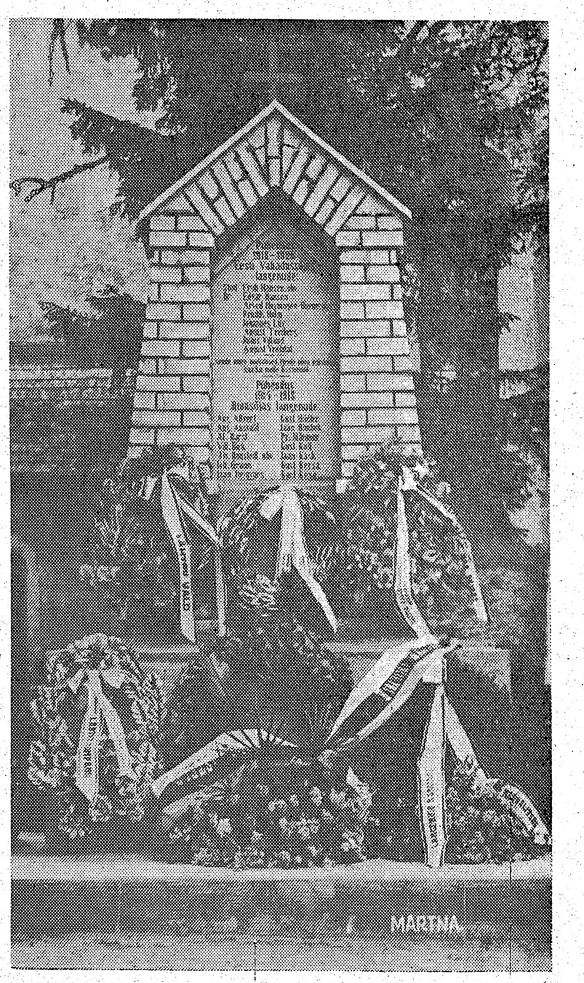

MARTNA

Äsjailmunud raamatus „Vabadussõja monumendid iseseisvas Eestis" ei ole mitte kõik langenutele püstitatud monumendid. Ülaltoodud fotol Martna kalmistule püstitatud monument, kus olid loetletud nii Vabadussõjas kui ka I maailmasõjas langenute nimed. Monument avati 1931 (?) suvel kindral-major Ernst Põderi polt. Monumendile on asetatud pärjad, esireas vasakult Lähtru Kaitseliidu kompaniilt, Eesti Vabariigi valitsuselt ja Lääne Maavalitsuselt, üleval Lähtru vallavalitsuselt, keskmine on selgumata ja Martna vallavalitsuselt. Monumendi ülemine osa on okupantide poolt hävitatud, alumine betoonalus on säilinud.

Foto: J. Grünthal

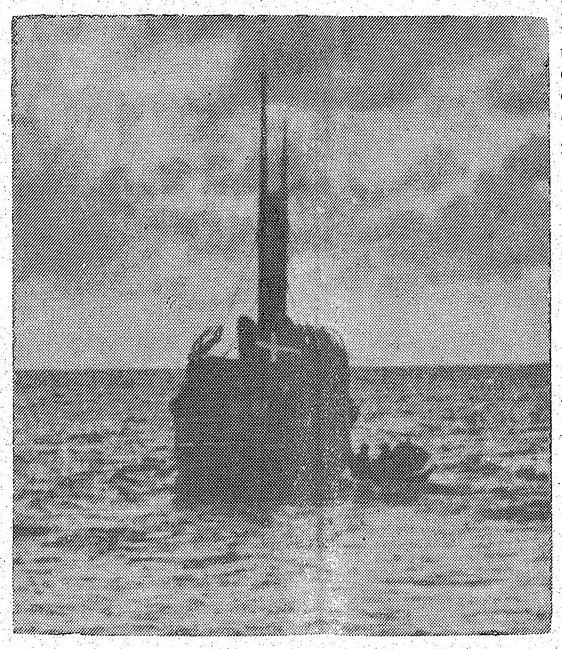

Moment suure põgenemise ajalt sügisel 1944. Rootsi laev on tulnud väikses põgenikupaadis olijaid oma pardale võtma.

Foto: J. Säägi kogust

Raamat Vabadussõja monumentidest ilmus

EÜS Põhjala on oma 100. aastapäeva puhuks andnud välja raamatu „Vabadussõja monumendid iseseisvas Eestis", alapealkirjaga „Eesti Vabadussõjas langenute mälestussambad".

Raamatu tegevtoimetaja Esmo Ridala ütleb eessõnas, et käesolevaga avaldab EÜS Põhjala raamatu, et seoses oma juubeliga austada neid, kes 1918—20 ohverdasid oma elu meie maa ja rahva vabaduse eest, et vähemalt sel kujul jäädvustada enamiku nendest vabadusmonumentidest, mida okupandid kodumaal on hävitanud."

„EÜS Põhjala leiab, et ta sellega täidab ühe oma rahvusliku kohuse ajal, mil meie rahvas kodumaal kannatab võõra okupatsioonirezhiimi all ja meil on vaja tuletada nii noortele kui vanadele meelde Vadabussõja võitlusvaimu ja kangelastegusid."

Kõrge eesmärgi täitmine on saanud võimalikuks vaid selleläbi, et ustav Eesti sõber Unio Hiltonen on andnud fotosid oma kogust, mis ta aastate jooksul armastuse ja hoolega on kokku kogunud. Seda on saadud täiendada veel mujalt saadud piltidega. Andmed fotode juurde on võetud Eduard Ahase raamatust „Vabadussõja kangelaste mälestussambad".

Fotode koguja lisab ise oma fotokogu juurde, et see harrastus sai alguse juba nooruses ja omaette grupi nendest postkaartidest moodustavad vanad postkaardid Eesti motiividel. Ta tõi neid kaasa reisidelt iseseisvasse Eestisse. Uuesti 1978. a. Eestit külastades leidis ta, et Eesti vabadussambad olid uute peremeeste poolt viimseni hävitatud. Ta hakkas oma kogu korraldama, varustas neid andmetega. Ta kogus oli monumente kujutavaid postkaarte üle 90, mõnest koguni mitu võtet. Neile lisaks ka Helsingis asuv Eesti Vabadussõjas langenute monument soome vabatahtlikele.

Lõpuks ta avaldab rõõmu, et EÜS Põhjala, kellega ta sõprus on pärit aastast 1932, on teinud võimalikuks tema fotode avalcamise. Kuid ta ise siiski ei jõudnud selle raamatuna ilmumist näha, suri 8. augustil 1983.

Hea ülevaate nende monumentide püstitamisest ja tegijaist annab H. Maandi kirjutis, kus märgitakse, et kuigi need monumendid on hävitatud, peab rahvas neid kohti meeles ja viib sinna salaja lilli. Teoses on avaldatud kaart mälestussammaste asukohtadest üle Eesti ja nende kohanimed maakonniti. Selle järel esitatakse need tähestikulises järjekorras, alates Aidu monumendiga; iga foto juures lühikesed andmed, kui teada, siis kunstnik-kujundaja, suurus, avamise aeg, mõnel ka kõrvalfoto samba õnnistamistalitusest. Nende ühiseks nimetajaks võib võtta Kanepi ausambasse raiutud teksti:

„Teekäija, seisatad sa siin, siis mäleta:
võideldes surime, et vabaks
jääks eestlaste maa"

Kodumaalt lahkumise 40. aastaks on ilmunud mitmeid väga olulise rahvusliku tähendusega raamatuid, mis paneb iseeneselt küsima: kuidas on võidud nendeta 40 aastat maapagulasena elada? Raamat Eesti Vabadusristi kavaleridest ja nüüd raamat Vabadussõja monumentidest, esimene oli mõeldud enamuses elavaile sangareile ja teine neile, kes vabaduse eest võideldes langesid. Need raamatud avavad nooremale generatsioonile ühe uue aspekti meie rahva ajaloos.

H.

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Imikute surevus suur arengumaades

ÜRO — Mary Raceles, ÜRO Laste Fondi Aafrika osakonna direktor ütles, et 12,1 miljonist imikust, kes sündisid möödunud aastal 10,7 miljonit surid esimese 11 kuu jooksul. Ta ütles, et suurim tapja on olnud keha vedeliku kadumine, kõhulahtisus, leetrid, kopsupõletik, läkaköha ja teetanus. Üle 85% sündidest olid arengumaades, kus oli ka surmajuhtumite protsent suurim.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 25. oktoobril 1984 — Thursday, October 25, 1984

FURS BY FINN

alustab oma 25. tegevus-aasta juubeli pühitsemisega. Ühenduses selle pühitsemisega on eriliselt suur valik igat liiki kõrgeima kvaliteediga kasukaid ja muid karusnahkesemeid.

Viimased moed.

Võite valida, kas ostate valmis kasuka või lasete oma mõõtude järele valmistada.

Meie hinnad on soodsamad kui kunagi varem.

FURS by FINN

Open daily to 6,
Thurs. to 7, Sat. to 3

191 Eglinton Ave. E. Toronto
M4P 1K1 — Telefon 488-1701

THE FINNISH PLACE TORONTO

The Finnish Place

5463 Yonge St. Willowdale M2N 5S1
(Finchi lähedal) — Tel. 222-7575

- Hiljuti Soomest saabunud PLASTIKUST PÕRANDAVAIBAD (runners), 5 erinevat värvi
- Osa klaaskaupu erilise hinnaalandusega.

KINGID IGAKS SÜNDMUSEKS

EESTLASTE TURISMIREIS VAHEMEREMAADELE

13.—29. maini 1985. a. 17 päeva jooksul külastame Iisraeli, Rooma, Kreekat, Türgimaad ja laevareis Vahemere saartele. ÜLDHIND US $2,266 sisaldab 1 kl. hotellid, toidud, igapäevased ringreisid, lennud ja laevareisi. Üle 550 eestlase on nautinud selliseid reise. Informatsiooniks palume kirjutada: Rev. H. Rüdmik, 783 Arton Lane N.E. PORT ST. LUCIE. Florida 33452. USA.

Pine Farms Orchard, King City

Pick your own apples

inquiries call

King 833-5459, 833-6698

ESTO '84 RAHVAPEOL MÄNGITUD PALAD

Helilint, Volli Gustavsoni orkester tervitab ESTO '84

Müügil Toronto Eesti Maja ärides

TEADAANNE

„VABA EESTLASE" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad valed aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „VABA EESTLASE" TÄHTRAAMATUS avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3. Aadressid palutakse saata hiljemalt 31. oktoobriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.

Toronto Eesti Segakoor pole üksnes pakkunud meeldivat eesti laulu, vaid ka meelelahutuslikke sündmusi, nagu on aastati olnud nende kevadine lõbus laupäevaõhtu. Pildil kirevas kavas rakendatud tegelaskond möödunud kevadel. Foto: Vaba Eestlane

33 aastat eesti laulu

TE Segakoori aastapäeval vaadati videofilmi ESTO-84 laulupeost

Laupäeval, 13. oktoobril tähistas Toronto Eesti Segakoor eriti tujukullases meeleolus koori 33. sünnipäeva. Ligemale sada lauljat, nende perekonnaliiget ja sõpra olid kogunenud Eesti Majja, et kaasaelada igaaastasele aastapäevapeole.

Koorivanem Leida Pajur kutsus koosolijad korrale ja andis sõna esimehele, kes tervitas külalisi, lauljaid koorijuhi Uno Kook'iga eesotsas.

See väike arv, kes 14. oktoobril 1951. a. oli kogunenud nüüd juba aastate eest lammutatud maja rääastaste alla vihmavarju,

ei võinud ka kõige optimistlikumalt mõeldes ette arvata, et 33 aasta pärast laulame veel nii suurearvuliselt.

Kui algaastail oli proove, kus mõnes häälerühmas oli vaid üks laulja, siis nüüd viimasel proovil võttis osa 80 lauljat. Kestva aplausiga austati Endla Meriorgu, kes asutajaliikmena on tegutsenud pidevalt 33 aastat. Kõigil neil laulu-aastail on TE Segakoori lauludes kajanud isamaa-armastus ja palve, et Kõigevägevam hoiaks meie maad. Koor laulis Uno Kooki juhatusel selle kinnituseks J. Aaviku „Hoia, Jumal, Eestit." Hiljem ettekandelises osas lauldi E. Võrgu „Helise ilma" ja A. Vedro „Midrilinnu mäng".

Järgmiselt kuulati helilindilt ESTO-84 avatseremoonia muusikalist osa.

Kalju Urbel näitas Eesti Kultuuripärandi Klubi poolt videolindile võetud laulupeo defileed ja laulupidu,

mis oli lauljaile eriliselt huvitav ja ainulaadne juhus näha endid esinemas publiku poolt.

Järgnevalt toodi silmade ette Asta Ballstadt, Roman Toi, Charles Kipper, Erik Veski, solistid Heinz Riivald ja Andrus Voitk, kuni Uno Kook'i juhatusel esinesid ühendatud orkester ja ühendkoorid, lauldes võimsalt „Veel kaitse kange Kalev . . ."

Filmi lõpul Kalju Urbel tõi ette filmimisega olnud raskusi, eriti valguse osas ja teatas,

et ESTO-l toimunud ürituste videolintide koopiaid on võimalus saada mõõduka tasu eest Eesti Kultuuripärandi Klubilt,

mis võivad olla vägagi huvipakkuvad kodustel või teistel üritustel.

Lõpuks koori abiesimees Nelly Hubel tänas K. Urbelit väga huvitava ettekande eest ja perenaist Margo Enders'it sügismeeleoluliselt dekoreeritud laudade ja maitsvate toitude eest.

Üksik korralik mees soovib üürida

1 TOA JA KÖÖGI

Helistada pärast kella 6 õhtul
691-9585

Moskva relvastab end tiibrakettidega

Suurenev oht USA'lt nõudvat enesekaitsmist

MOSKVA — N. Liit on alanud oma allveelaevade ja strateegiliste pommitajate relvastamist uute kaugulatusega tiibrakettidega, et kaitsta end „suureneva USA ohu" vastu. N. Liidu kaitseministeeriumi ametlikus teates, mille andis edasi riiklik teadeteagentuur Tass, öeldi, et äsja katsetatud N. Liidu tiibraketid on spetsiaalselt paigutatud kõigile relvadele, eriti USA kaugulatusega rakettide massiivse ülekaalu vastu kõigis baasides.

Tassi teates süüdistati USA'd, et see on oma tuumarelvastuse ülekaalu poliitikaga paigutanud oma tiibraketid pommitajaile, allveelaevadele ja nüüd ka pealvee sõjalaevadele, mispärast N. Liidu samm olevat kaitseiseloomuline.

Samal ajal kui USA paigutavat oma rakette maapinnalt tulistatavaisse baasidesse Lääne-Euroopas, olevat USA paigutanud kaugulatusega tiibrakette oma strateegiliste pommitajaile.

Käesoleva aasta keskel olevat USA paigutanud sellised rakette ka veepinnal olevaisse sõjalaevadesse ja allveelaevadesse.

N. Liidu kaitseministeerium ütles, et N. Liit on hoiatanud rohkem kui ühel korral, et nad ei saa lubada olemasolevat tasakaaluseisundit muuta ja tahavad võtta kasutusele vajalikud vastuabinõud.

Juba maikuul N. Liidu kaitseminister Dmitri Ustinov ütles,

et N. Liit on suurendanud oma tuumarelvastusega allveelaevade arvu USA rannikul,

et olla lähemal USA pinnal olevaile märklaudadele.

USA keemikule, Euroopa füüsikutele Nobeli auhinnad

STOKHOLM — Kaks Euroopa füüsikut, kes on spetsialiseerunud looduse põhiliste jõudude uurimisele ja ameerika keemik, kelle töö aitab arendada uusi ravimeid, võitsid 1984. a. Nobeli teaduslikud auhinnad. Ameerika keemikule Bruce Merrifieldile määrati keemia auhind, hollandlane Simon van der Meer ja itaallane Carlo Rubbia jagasid füüsika auhinda. Auhinna suurus on $240.000.

Sügis '44 — . . .

(Algus lk. 1)

võtsid osa nii väetid kui vanad, kuid oleks arvult võinud olla veelgi suurem.

Kuid kas saab olla eestlust ilma eesti keeleta? See küsimus pole uus. Kui 19. sajandi algul kodumaal üksikud eestlased pääsesid ülikooli, siis nad üldiselt kadusid teistesse rahvustesse.

Esimesena võime märkida Kristjan Jaak Petersoni, kes leidis, et eestlased ei tunne oma jõudu ja keele ilu. Keeleteadlane dr. Mihkel Veske, kes ei saanud töökohta Eestis ja pidi elatist teenima Venemaal, ütleb ühes oma luuletuses „Kaob kord eestlase keele kõla, päike, ära siis sinagi tõuse ja ela". Arstid Friedrich Robert Faehlmann ja Friedrich Reinhold Kreutzwald kuuluvad eesti rahvusliku ärkamisaja suurkujude hulka oma kirjanduslikku toodanguga. Kõneleja kutsus üles säilitama eesti keelt vabaduses, kuna eesti rahvas ei ole hävinenud ja meie kohustus Eesti vabaduse ja keele püsimise eest on kestev.

Toronto Eesti Võitlejate Ühingu esimees Ülo Tamre andis ülevaate viimastest lahingutest Narva rindel, alustades Auvere lahinguga 25. juulil, käsitledes ohvriterikkaid Sinimägede lahinguid, kuni korralduseni 18. septembril, et Eesti on otsustatud loovutada vaenlasele. Eesti sõdur ei ole aga kunagi unustanud oma ülesannet ja eesmärki tuleviku Eesti vabaduseks.

Soomepoiste Klubi esimees Edgar Marten andis ülevaate kagust sissetunginud vaenlaste vastu, kus Nõukogude Liit rakendas kolm armeed.

Ülevaade hõlmas lahinguid Tartu lähistelt alates 25. augustist, missugustesse lahingutesse olid lülitatud ka Soomest naasnud eesti väeosad.

Visades lahingutes võideti tagasi kaotatud positsioone, kuid üldine taandumine algas Saksa vägede Eestist väljatõmbamise korraldusega.

Helle Arro kandis ette oma sugulase mälestuskilde Hiiumaalt lahkumisest, kustkaudu lahkusid ka paljud mandrilt sinna põgenenud. Rinde kokkuvarisemine nõudis drastilisi otsuseid — jätta maha kogu oma elutöö ja kodu, kuid pigem uppumine kui jääda lähenева vägivalla haardesse.

Ülevaadete vahepaladena lauldi Ärni Kääridi akordionisaatel ühislauludena „Kaugel, kaugel on sinu kodu", „Teid meie tervitame kodumaa metsad" ja „Mu meelen kuldne kodukotus". Lydia Vohu deklameeris Bernard Kangro luulepõimiku „Torm õine".

Järgnevalt laulis „Estonia" koor dr. Roman Toi juhatusel „Oh kodumaa" ja „Sääl kord kasvab kaunis kodu", kus noorusvärsked hääled kõlasid paeluvalt ja puhtalt.

Kunstnik Ants Vomm oli mälestusõhtule loonud luuletuse, mille ta kandis ette isiklikult.

Mälestamise toimetas praost emeeritus Oskar Puhm, mille peateemaks oli, et need, kes võitlevad vabaduse eest, on usuvõitlejad ja häda neile, kes ei austa oma kangelasi, kuna need on valmis teiste eest andma oma elu. Kui prantslastel on oma Marne, siis meil on oma Narva, Võnnu, Paju ja Sinimägede lahingud. Mart Niklus on üks neist julgeist, kes on julgenud võidelda vaba kodumaa eest käesoleval ajal. Vaba kodumaa ja vaba inimkond on meie eesmärgiks. Puhake rahus parimad pojad, vend ei unusta venda. Praost lõpetas mälestamistalituse Marie Underi luuletusega „Sõduri ema", millele järgnes „Estonia" koorilt „Jumal hoia Eestit".

Rein Andre jr. kandis ette noorte soovina Hella Leivati poolt koostatud pühenduse „Ei kustu, ei kao".

Lõppsõna oli Eestlaste Kesknõukogu Kanadas esimehelt Laas Leivatilt, kes mainis, et täna õhtul oleme kuulnud, et iga inimese juurde kuulub hingeliselt lahutamata osana tema kodu. See kodu võib olla materiaalselt kaotatud, kuid mälestustes ometi sügavalt säiliv.

Meie põgenesime füüsilise hävitamise ohu eest ja jätsime maha kodu koos eelnevate sugupõlvede materiaalsete ja vaimsete loomingutega.

Meie ei taha unustada neid päevi, vaid räägime neist oma lastele, kes on meie traditsioonide edasikandjad. Meil on ühistunne — Vaba Eesti. Aitame üksteist selle võitlusideaali viljelemisel. Kõneleja kutsus üles mälestusõhtust osavõtjaid hääletama kaasa vangistatud vabadusvõitleja Mart Nikluse üle Nõukogude Liidu saatkonnale saadetavale protestile ja vabastamisnõudele, millest ärakiri saadetakse Kanada välisministeeriumile. Etteloetud ingliskeelne tekst võeti vastu üksmeelselt. Tänati esinejaid ja kavaline osa lõpetati Eesti hümniga.

Pooletunnilist vaheaega kasutati kohvi ja manuste maitsmiseks keskmises saalis ja samas väljapandud suuremõõtmeliste fotode väljapanekuga tutvumiseks.

Mälestusõhtu viimaseks osaks suures saalis oli pooletunnilise Tiina Soometi poolt koostatud filmi näitame „The Estonians: For the Record." Filmi jälgis peagu saalitäis publikut.

Kogu õhtu kava viidi läbi sujuvalt kahe tunni kestel publiku kiiduavalduste ja rahulolu saatel.

Est

Iisraeli abinõudmised tõusevad neljale miljardile dollarile

WASHINGTON — Iisraeli ametivõimud ütlesid, et peaminister Shimon Peres kavatseb avaldada suuremat survet USA valitsusele, et saavutada dramaatilist toetuse tõstmist Iisraelile praeguselt 2,6 miljardilt dollarilt neljale miljardile dollarile järgmisel aastal.

S. Peres kohtus enne Washingtonist lahkumist välisministri George P. Shultziga, kellele ta esitas oma umbkaudsed vajadused esitamaks Kongressile ja valitsusele. Avalikult, nagu ta pressikonverentsil ütles, võiks tõsta 50% võrra. Juba senine 2,6 miljardi dollariline toetus ühele riigile on suurim USA abistamiste hulgas, mitte ainult sel aastal, vaid kogu ajaloo jooksul USA välisabi programmis.

Pärast iseseisvuse saamist 1948, Iisrael on saanud USA'lt 28 miljardit dollarit abi, enamuses pärast 1973. aastat, mil president R. Nixon esimest korda andis üle kahe miljardi, mis oli mõeldud sõjalise abina asendamaks neid kaotusi, mis sõda oli põhjustanud Iisraelile Egiptuse ja Süüria vastu võideldes.